

Anu Kiiski

SEURAAMUSKANNANOTON JA TUOMION VASTAAVUUS

Pahoinpitely ja törkeä pahoinpitely
rikosnimikkeissä

Opinnäytetyö

Tradenomi (AMK)

Liiketalouden koulutus

2022

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tutkintonimike	Tradenomi (AMK)
Tekijä/Tekijät	Anu Kiiski
Työn nimi	Seuraamuskannanoton ja tuomion vastaavuus Rikosnimikkeet pahoinpitely ja törkeä pahoinpitely
Toimeksiantaja	Syyttäjälaitos
Vuosi	2022
Sivut	45 sivua
Työn ohjaaja(t)	Juha Häkkinen

TIIVISTELMÄ

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia syyttäjän seuraamuskannanoton ja käräjäoikeuden tuomion vastaavuutta rikosnimikkeet pahoinpitely ja törkeä pahoinpitely sisältävissä rikosasioissa. Samalla selvitettiin myös syyttäjän seuraamuskannanoton tarkkuutta kyseisissä rikosasioissa. Opinnäytetyön toimeksiantaja oli Syyttäjälaitos.

Opinnäytetyön tutkimusmenetelmänä oli laadullinen tutkimus, mutta se sisälsi myös määrällisen tutkimusotteen elementtejä. Opinnäytetyön teoriaosa koottiin aiheeseen liittyvästä kirjallisuudesta, aiheeseen liittyvästä lainsäädännöstä, elektronisista julkaisuista sekä viranomaisten internet-sivuilta. Aineistonkeruumenetelmänä käytettiin dokumentteja. Tutkimusosan aineisto saatiin Kymenlaakson käräjäoikeuden ja Syyttäjälaitoksen tietojärjestelmästä.

Tutkimuksen lopputuloksena todetaan, että syyttäjän seuraamuskannanotot vastaavat hyvin pitkälti käräjäoikeuden tuomioita. Erot seuraamuskannanoton ja tuomion välillä ovat usein pieniä ja yleensä erot johtuvat rikosasian pääkäsittelyssä esiin tulleista seikoista. Opinnäytetyö myös osoittaa, että syyttäjät antavat seuraamuskannanoton haastehakemuksessa lähestulkoon aina, mutta varsinkin pahoinpitelyjen osalta ne voisivat olla tarkempia.

Asiasanat: syyttäjä, seuraamuskannanotto, tuomio, pahoinpitely, törkeä pahoinpitely

Degree title	Bachelor of Business Administration
Author (authors)	Anu Kiiski
Thesis title	Equivalence of a sanction statement and a conviction in assault and aggravated assault cases
Commissioned by	Syyttäjälaitos
Time	2022
Pages	45 pages
Supervisor	Juha Häkkinen

ABSTRACT

The objective of the thesis was to investigate the equivalence of a sanction statement and a conviction in assault and aggravated assault cases. Also, the accuracy of the prosecutor's sanction statements in the aforementioned cases was studied.

The thesis was executed by means of qualitative research methods, but it also includes some features of quantitative research, especially when analyzing the research material. Data was primarily collected from documents stored in the databases of Kymenlaakso district court and prosecutor's office.

The thesis study showed that the sanction statements and the convictions are equivalent in most cases. When differences did occur, they were mostly minor and due to the issues raised in the main proceedings. The thesis study also showed that the prosecutors almost always give a sanction statement in the summons, but the sanction statements could be more specific especially in assault cases.

Keywords: prosecutor, statement of sanctions, conviction, assault, aggravated assault

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	TUTKIMUSASETELMA	7
2.1	Tutkimuskysymykset ja tavoitteet	7
2.2	Aineistonkeruumenetelmät ja analyysi.....	7
2.3	Aineiston luotettavuuden arviointi	8
3	TEOREETTINEN VIITEKEHYS	9
3.1	Kirjallisuus ja muu materiaali	9
3.2	Termit ja niiden merkitys.....	9
4	SYYTTÄJÄLAITOS JA SYYTTÄJÄN TOIMIVALTA.....	11
5	RIKOSPROSESSI JA SYYTTÄJÄN ROOLI	13
5.1	Rikosprosessin menettelyperiaatteet	14
5.2	Esitutkinta	15
5.3	Syyteharkinta.....	16
5.3.1	Rikosnimikkeet pahoinpitely ja törkeä pahoinpitely.....	18
5.3.2	Rangaistuksen mittaaminen.....	19
5.4	Oikeudenkäynti tuomioistuimessa	20
5.4.1	Pääkäsittely	20
5.4.2	Kirjallinen menettely.....	21
5.4.3	Rikosasian tuomio	22
5.5	Rangaistuksen täytäntöönpano	23
6	SYYTTÄJÄN SEURAAMUSKANNANOTTO	23
6.1	Seuraamuskannanoton tarkoitus ja vaikuttavuus.....	24
6.2	Aikaisemmat tutkimukset seuraamuskannanotoista	25
7	TUTKIMUSTULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET	33
7.1	Törkeä pahoinpitely -rikosnimikkeen sisältävät rikosasiat.....	33
7.1.1	Seuraamuskannanottojen esittämistapa	33
7.1.2	Seuraamuskannanoton ja tuomion vastaavuus	34

7.2	Pahoinpitely -rikosnimikkeen sisältävät rikosasiat	37
7.2.1	Seuraamuskannanottojen esittäminen	37
7.2.2	Seuraamuskannanoton ja tuomion vastaavuus	38
8	POHDINTA	41
	LÄHTEET	43
	TAULUKKOLUETTELO	45

1 JOHDANTO

Suomalaisessa rikosprosessissa syyttäjän asema on todella tärkeä. Syyttäjät toimivat tehtävässään oikeudenmukaisesti ja puolueettomasti huomioiden yleisen edun sekä asianosaisten oikeusturvan. Heillä on itsenäinen ja riippumaton toimintavalta käsittelemissään rikosasioissa, ja he ovat avainasemassa rikos-oikeudenhoidon, laillisuusperiaatteen, ihmisoikeuksien ja perusvapauksien edistämisessä. Syyttäjät ratkaisevat sen, mitkä asiat etenevät tuomioistuinkäsittelyyn, miten käsittely etenee, ja osin myös sen, millainen asian lopputulos tulee olemaan. (Jokela 2018, 64–66, 72.)

Syyttäjän tulee toiminnassaan ottaa huomioon niin syytteen puolesta kuin myös syytettä vastaan puhuvat seikat. Syyttäjän toiminnan päämääränä ei siten ole mahdollisimman ankaran rangaistuksen tavoittelu, vaan oikeudenmukaiseen ja mahdollisimman oikeaan ratkaisuun pääseminen. Rikoksen seuraamusta koskeva kannanotto tulee olla syyttäjän objektiivinen käsitys siitä, millainen rangaistus vastaajalle tulisi määrätä teosta, ja sen tulee lisäksi perustua yhtenäiseen rangaistuskäytäntöön. (Sutela 2012, 304–305.)

Yleisesti seuraamuskannanotto esitetään jo haastehakemuksessa, vaikka lain oikeudenkäynnistä rikosasioissa (11.7.1997/689) 5. luvun 3. § ei siihen varsinaisesti määrää. Kyseisen pykälän mukaan haastehakemuksessa tulee ilmoittaa muun muassa rangaistusvaatimus, mutta rangaistuslajia tai määrää ei tarvitse ilmoittaa. Pakollinen seuraamuskannanotto on kuitenkin säädetty kirjallisen menettelyn osalta lain oikeudenkäynnistä rikosasioissa 5 a luvussa, jonka mukaan haastehakemuksessa tulee ilmoittaa rangaistuksen laji ja enimmäismäärä. (Mäkipaakkanen & Linna 2021, 1–3.)

Vaikka syyttäjän tekemä seuraamuskannanotto ei sido tuomioistuinta, sillä on vastaajalle suuri merkitys muun muassa sen kannalta, suostuuko hän asiansa käsittelyyn kirjallisessa menettelyssä tai miten hän järjestää oman puolustuksensa asiassa. Myöskään liian alhainen seuraamuskannanotto verrattuna tuomioon ei ole vastaajan kannalta hyvä asia. (Sutela 2012, 309–310.) Tässä tut-

kielmassa tarkastellaan syyttäjän seuraamuskannanoton tarkkuutta sekä seuraamuskannanoton ja tuomion vastaavuutta törkeän pahoinpitelyn ja pahoinpitelyn sisältävissä rikosasioissa.

2 TUTKIMUSASETELMA

2.1 Tutkimuskysymykset ja tavoitteet

Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää, kuinka hyvin syyttäjän haastehakemuksen seuraamuskannanotto vastaa kärjäoikeuden antaman tuomion rangaistusta rikosnimikkeiden pahoinpitely- ja törkeä pahoinpitely osalta. Tutkimuksen otantana on Kymenlaakson kärjäoikeuden Kouvolan toimipisteessä ratkaistut pahoinpitely- ja törkeä pahoinpitely -rikokset vuodelta 2021. Tavoitteena on myös löytää mahdolliset eroavaisuudet seuraamuskannanoton ja tuomion välillä sekä tutkia erojen syitä.

Opinnäytetyön tutkimuskysymykset ovat seuraavat: Onko syyttäjän haastehakemuksen seuraamuskannanotossa ja kärjäoikeuden tuomiossa eroja pahoinpitelyn sekä törkeä pahoinpitelyn sisältävissä rikosasioissa? Mikäli eroja on, mistä ne johtuvat? Näiden kysymysten, teoriapohjan sekä tutkimustuloksien avulla pyrin saamaan mahdollisimman perustellut vastaukset siihen, miksi seuraamuskannanoton ja tuomion välillä eroja voi ilmetä ja mistä ne johtuvat. Lisäksi työssä tutkitaan syyttäjän seuraamuskannanoton tarkkuutta kyseisissä rikosasioissa. Työn toimeksiantajalle eli Syyttäjälaitokselle seuraamuskannanoton ja tuomion vastaavuuden tutkimisella voi olla suuri vaikutus syyttäjien työn laadullisesta näkökulmasta. Seuraamuskannanottoa pidetään erittäin tärkeänä muun muassa epäillyn oikeusturvan kannalta. Seuraamuskannanoton vaikutus on todettu suurimmaksi silloin, kun se on esitetty haastehakemuksessa ja se on mahdollisimman tarkka ja sitova (Mäkipaakkanen & Linna 2021).

2.2 Aineistonkeruumenetelmät ja analyysi

Tämän opinnäytetyön pääasiallinen tutkimusmenetelmä on laadullinen (kvalitatiivinen), mutta siinä on myös määrällisen (kvantitatiivisen) tutkimuksen piirteitä. Kanasen (2015, 71, 75) mukaan laadullinen tutkimus pyrkii ilmiön ymmärtämiseen, jonka pohjalta ilmiötä voidaan selittää ja teoretisoida. Ilmiöstä ei

siis ole vielä aiempaa tietoa. Tutkimuksen tuloksia esitetään kuitenkin taulukkomuodossa jakaumina ja lukuina, jotka ovat yksi esimerkki määrällisen tutkimuksen tulosten analysoimisesta (Kananen 2015, 288).

Aineistonkeruumenetelmänä käytetään erilaisia dokumentteja (Kananen 2015, 81). Tutkimuksessa käytettävät dokumentit ovat viranomaisen julkisia asiakirjoja sekä raportteja (tilastoja), jotka kerätään Kymenlaakson käräjäoikeudelta sekä Itä-Suomen syyttäjälta. Tutkimuksen aineisto eli olemassa olevat dokumentit (haastehakemukset, käräjäoikeuden raportit sekä tuomiot) käsitellään ensin lukemalla ne ja etsimällä ja keräämällä niistä oleelliset tiedot tutkimuskysymysten osalta (Kananen 2015, 160). Tämän jälkeen aineisto yhteismitallistetaan ja lopulta analysoidaan (Kananen 2015, 192).

Tutkimukseen kerätty aineisto hävitetään opinnäytetyön valmistuttua tietosuoja- ja tietoturvallisuussyistä. Tutkimustulokset esitetään niin, että niistä ei paljastu yksilöiviä henkilötietoja. Teoriapohjan lähteinä sekä tulosten analysoinnin apuna käytetään kotimaista oikeuskirjallisuutta, artikkeleita sekä lainsäädäntöä. Opinnäytetyö koostuu teoriaosasta (luvut 1–6) ja tutkimusosasta (luku 7), jossa esitetään tutkimuksen lopputulokset. Lopussa on pohdintaa aiheesta (luku 8).

2.3 Aineiston luotettavuuden arviointi

Kaikki opinnäytetyössä käytettävät lähteet ja asiakirjat ovat luotettavia. Olen myös pyrkinyt käyttämään opinnäytetyön teoriaosuudessa mahdollisimman tuoreita lähteitä aina, kun se vain on ollut mahdollista. Tämä opinnäytetyö on julkinen ja sen tutkimusosa perustuu viranomaisilta saatavissa oleviin asiakirjoihin, joiden julkisuudesta säädetään laissa viranomaisen toiminnan julkisuudesta (21.5.1999/621). Mahdolliset salassa pidettävät asiakirjat tutkimuksen tarkastelujaksolta on jätetty huomiotta. Opinnäytetyön tutkimusosan luotettavuus pyritään varmistamaan huolellisella tietojen käsittelyllä ja koonnilla. Tutkimusosan aineiston tarkastelujakso on asetettu vuoden pituiseksi, jotta tarkastelujakson pituus ja aineiston määrä tarjoaisivat mahdollisimman kattavan kuvan valitun tutkimusilmiön selventämiseen.

3 TEOREETTINEN VIITEKEHYS

3.1 Kirjallisuus ja muu materiaali

Teoriapohjana työssä käytetään Suomen lainsäädäntöä, erityisesti lakia oikeudenkäynnissä rikosasioissa 11.7.1997/689 (jatkossa ROL), rikoslakia 19.12.1889/39 (jatkossa RL), esitutkintalakia 22.7.2011/805 (jatkossa ETL) sekä lakia Syyttäjälaitoksesta 11.1.2019/32. Lisäksi teoriapohjassa hyödynnetään oikeuskirjallisuutta, oikeusartikkeleita sekä muita relevantteja tutkimuksia. Jotta tutkittava asia selkenee mahdollisimman hyvin lukijalle, käsitellään opinäytetyössä yleisesti rikosprosessin etenemistä, menettelyperiaatteita sekä syyttäjän roolia rikosprosessissa, syyttäjän työtä ja velvollisuuksia sekä haastehakemuksen seuraamuskannanottoa ja sen merkitystä. Aihealueeseen liittyviä käsitteitä ja termejä avataan luvussa 3.2.

Seuraamuskannanoton merkityksestä ja seuraamuskannanoton ja tuomion välisestä suhteesta aikaisemmin tehtyihin tutkimuksiin perehdytään teoriaosan luvussa 6.2.

3.2 Termit ja niiden merkitys

Syyttäjä on valtion virkamies, jonka tehtävä on huolehtia siitä, että rikoksesta seuraa RL:n mukainen rangaistus. Syyttäjä toteuttaa tehtävänsä käytännössä nostamalla syytteen ja ajamalla sitä eteenpäin (Linna 2019, 149). Syyttäjälaitoksesta annetun lain mukaan (Laki Syyttäjälaitoksesta 2.luku, 9. §) syyttäjän on myös toimittava rikosasiaa hoidettaessa tasapuolisesti, taloudellisesti sekä joutuisasti asianosaisten ja yleisen edun mukaisesti.

Haastehakemus on asiakirja, jonka syyttäjä toimittaa käräjäoikeudelle syytteen nostamiseksi. Haastehakemuksesta tulee käydä ilmi muun muassa asianosaisten tiedot, syytteenalainen teko ja sen tiedot sekä rikostunnusmerkistö, jonka teko täyttää (Helenius & Linna 2021, 376–377). Haastehakemuksesta ilmenee yleensä myös syyttäjän tekemä seuraamuskannanotto.

Syytetty tai *vastaaja* on henkilö, jolle vaaditaan rikosasiassa rangaistusta. Ter-

miä *vastaaja* käytetään yleisesti siviiliprosessissa, mutta se on omaksuttu käytettäväksi myös rikosprosessissa, sillä se on ilmaisuna neutraalimpi kuin syytetty (Jokela 2008, 83).

Asianomistajalla tarkoitetaan henkilöä, johon rikos on kohdistunut tai sen oikeushyvän haltijaa, jonka suojaksi teko on kriminalisoitu ja jota on myös välittömästi rikoksella loukattu (Helenius & Linna 2021, 354–355).

Opinnäytetyössä tutkittava *seuraamuskannanotto* tarkoittaa syyttäjän vaatimaa rangaistusta syytetylle, ja tämä tuodaan ilmi haastehakemuksessa. Syyttäjällä ei katsota olevan velvollisuutta ilmoittaa seuraamuskannanottoa ollenkaan tai ainakaan kovinkaan tarkasti, esimerkiksi ilmoittamalla rangaistuslajia tai rangaistuksen pituutta tai määrää. Sen on kuitenkin yleisesti katsottu olevan tarpeen sillä tarkkuudella, kuin se on tarpeen syytetyn oikeusturvan kannalta. (Jokela 2018, 341.) Seuraamuskannanotto on ROL:n 5 a luvun mukaisesti pakollinen ainoastaan kirjallisessa menettelyssä käsiteltävien rikosasioiden osalta (Mäkipaakkanen & Linna 2021, 3).

Tässä opinnäytetyössä *tuomioilla* tarkoitetaan käräjäoikeuden antamia ratkaisuja rikosasioissa. Tuomio on aina oma asiakirjansa, josta tulee ilmi kuvaus rikosasiasta sekä siitä, mitä mahdollisessa pääkäsittelyssä oikeussalissa on tapahtunut. Tuomiossa tärkeimmät kohdat ovat tuomion perustelut sekä *tuomiolauselma*, josta selviää itse ratkaisu, eli mitä ja mistä on tuomittu. (Jokela 2018, 738–739.)

Rikosasia voidaan käsitellä oikeudessa joko *suullisena* tai *kirjallisena menettelyinä*. Suulliseen pääkäsittelyyn kutsutaan aina vähintään syyttäjä, vastaaja sekä mahdollinen asianomistaja, jonka vaatimuksia syyttäjä ei aja (Jokela 2018, 372). Vastaaja voidaan kuitenkin kutsua pääkäsittelyyn sillä uhalla, että asia voidaan ratkaista hänen poissaolostaan huolimatta, mikäli hänen kuulemisensa henkilökohtaisesti ei ole tuomioistuimen mielestä tarpeellista, hän ei ole vangittuna eikä alle 18-vuotias, jolle vaaditaan vankeusrangaistusta. Mikäli vastaajalle vaaditaan rikesakkoa, sakkorangaistusta tai enintään kolmen kuukauden vankeusrangaistusta, voidaan asia ratkaista ilman vastaajan henkilö-

kohtaista paikalla oloa. Tuomioistuimen on joka kerta pohdittava jutun luonnetta ja mahdollisia rangaistuksia ennen pääkäsittelyn osalta tekemiään ratkaisuja. (Helenius & Linna 2021, 405–408.)

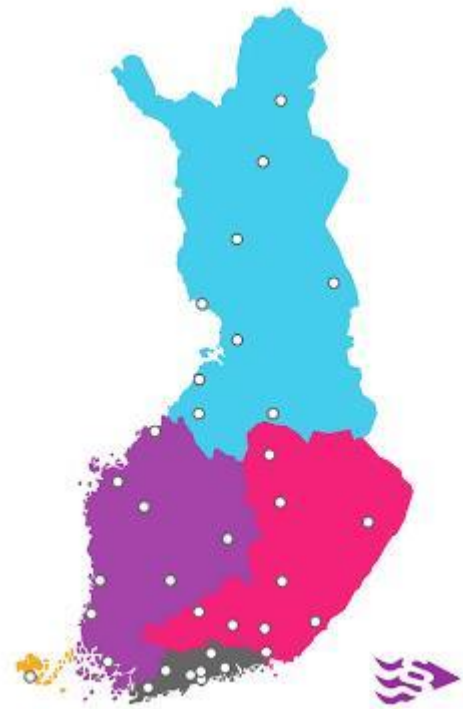
Rikosasia voidaan käsitellä tietyin edellytyksin myös *kirjallisena menettelynä*, jolloin pääkäsittelyä ei toimiteta ja tuomari ratkaisee asian kansliakäsittelyssä. Kirjallisessa menettelyssä ei kuitenkaan voida tuomita enempää kuin yhdeksän kuukautta vankeutta. Alun perin kirjallisen menettelyn käyttöönotolla on pyritty nopeuttamaan asioiden käsittelyaikoja sekä hankkimaan kustannussäästöjä. (Helenius & Linna 2021, 730–732.)

4 SYYTTÄJÄLAITOS JA SYYTTÄJÄN TOIMIVALTA

Syyttäjälaitos on valtion viranomainen ja osa oikeuslaitosta, ja se kuuluu oikeusministeriön hallinnonalaan. Syyttäjälaitoksen tehtävänä on huolehtia rikosvastuun toteuttamisesta eli siitä, että rikoksesta seuraa lain tarkoittama rangaistus. Se on keskeinen toimija rikosasioiden käsittelyketjussa ja ainoana viranomaisena mukana kaikissa rikosasian käsittelyvaiheissa: esitutkinnassa, syyteharkinnassa ja oikeudenkäynnissä. (Syyttäjälaitos 2022a.) Oikeudenkäynnin jälkeen syyttäjän tehtäviin kuuluu vielä mahdollinen muutoksenhaku ylempään oikeusasteeseen (Rantaeskola 2019, 363–364).

Syyttäjälaitoksessa työskentelee noin 550 henkilöä, joista noin 400 on syyttäjiä. Loput henkilöstöstä työskentelee erilaisissa tuki- ja asiantuntijatehtävissä. Syyttäjälaitoksen keskushallintoyksikkönä toimii valtakunnansyyttäjän toimisto, joka huolehtii koko Syyttäjälaitoksen hallinnosta, ohjauksesta ja valvonnasta. Syyttäjälaitoksen syyttäjäalueet ovat Etelä-Suomi, Länsi-Suomi, Pohjois-Suomi, Itä-Suomi ja Ahvenanmaa, ja ne hoitavat varsinaista syyttäjätoimintaa. Syyttäjälaitoksella on yhteensä 34 toimipaikkaa. Syyttäjäalueet sekä toimipaiikat ilmenevät kuvasta 1. (Syyttäjälaitos 2022a.)

Syyttäjääalueet ja toimipaikat 1.10.2019 lukien

Kuva 1. Syyttäjääalueet ja niiden toimipaikat 1.10.2019 lukien (Syyttäjälaitos 2022)

Syyttäjien työtä ohjaa laki Syyttäjälaitoksesta, jonka luvussa 2 määrätään syyttäjien tehtävistä. Lain mukaan syyttäjillä on itsenäinen ja riippumaton syyteharkintavalta ja heidän tehtävänsä on huolehtia rikosoikeudellisen vastuun toteuttamisesta huomioiden yleinen etu sekä asianosaisten oikeusturva (Laki Syyttäjälaitoksesta 2. luku, 9.–10. §). Jokelan (2018, 65) mukaan valtion rikosoikeusjärjestelmä on hyvin pitkälti syyttäjien varassa. Syyttäjät ovat avainasemassa, koska he huolehtivat siitä, että rikoksiin syyllistyneet saadaan vastuuseen teoistaan ja toisaalta taas siitä, että syyttömiin ei kohdistu rikosoikeudellisia toimenpiteitä. Syyttäjät edistävät toiminnallaan myös ihmisoikeuksia ja perusvapauksia.

Syyttäjillä on oikeusasteellinen, asiallinen sekä alueellinen toimivalta. Oikeusasteellinen toimivalta tarkoittaa sitä, että yksi ja sama syyttäjä voi ajaa rikosasiaa alimmasta oikeusasteesta eli käräjäoikeudesta, hovioikeuden kautta, aina korkeimpaan oikeuteen asti. Asiallinen toimivalta taas tarkoittaa sitä, että syyttäjät voivat ajaa kaikenlaisia rikosasioita rikostyypistä huolimatta. (Heleinius & Linna 2021, 344.) Syyttäjät voivat kuitenkin erikoistua tietyn tyyppisiin rikoksiin, esimerkiksi talousrikoksiin, jotka voivat olla hyvin vaativia. Se ei kuitenkaan poista syyttäjän asiallista toimivaltaa. Syyttäjän alueellinen toimivalta

tarkoittaa sitä, että syyttäjät ovat toimivaltaisia koko maassa, vaikka käytännössä rikosasiat hoidetaankin alueellisesti (Helenius & Linna, 345).

Rikosasian voi viedä oikeuteen ensisijaisesti syyttäjä ja toissijaisesti asianomistaja, ei kukaan muu. Asianomistaja voi nostaa syytteen rikosasiassa vasta silloin, jos syyttäjä päättää olla nostamatta syytettä. Asianomistaja ei siis voi mennä asiassa syyttäjän ”edelle”. On myös huomioitava, että kaikilla rikoksilla ei ole asianomistajaa. Syyttäjillä on rikosasioissa paljon vastuuta, ja he ovatkin lähtökohtaisesti velvollisia nostamaan syytteen, mikäli siihen on aihetta. Syyte voidaan kuitenkin jättää nostamatta harkinnanvaraisin perustein. (Helenius & Linna 2021, 343.) Syyttäjän syyteharkinnasta kerrotaan tarkemmin luvussa 5.3.

5 RIKOSPROSESSI JA SYYTTÄJÄN ROOLI

Rikosprosessin ensisijainen tehtävä on rikosoikeudellisen vastuun toteuttaminen. Rikosprosessimenettelyn toisena tärkeänä elementtinä on yksilön oikeusturva. Tavoitteena onkin oikeudenmukainen oikeudenkäynti, eettisellä tavalla toteutettuna ja ihmisoikeuksia loukkaamatta sekä oikeaan lopputulokseen päätyminen. Rikosprosessi jaetaan yleensä neljään vaiheeseen, jotka järjestyksessään ovat esitutkinta, syyteharkinta, oikeudenkäynti tuomioistuimessa sekä rangaistuksen täytäntöönpano. (Jokela 2018, 7–10.)

Syyttäjän roolina rikosprosessissa on rikosvastuun toteuttaminen, mutta syyttäjän on myös noudatettava objektiivisuusvelvoitetta, jonka mukaan hänen on tuotava esiin myös syytetylle edullisia asioita, mikäli niitä on tiedossa (Jokela 2018, 11). Tämä objektiivisuusvelvoite käy ilmi myös Syyttäjälaitoksesta annetussa laissa, jossa syyttäjän tehtävänä on toimia käsiteltävänä olevassa asiassa tasapuolisesti (Laki Syyttäjälaitoksesta 2. luku, 9. §). Koska syyttäjä osallistuu rikosprosessiin aina esitutkinnasta muutoksenhakuun asti, on syyttäjällä suuri rooli tarkasteltaessa prosessuaalista oikeudenmukaisuutta (Janhonen 2012, 42). Jokelan (2018, 65) mukaan syyttäjää voikin kutsua rikosprosessin suodattimeksi ja dynamoksi. Syyttäjä ratkaisee, mitkä jutut etenevät tuomioistuimeen, miten asian käsittely etenee ja osaltaan myös sen, millainen lopputulos tulee olemaan.

Syyttäjän tärkeä rooli rikosoikeusjärjestelmässä on myös yleisestävyyden toteuttaminen, rangaistusuhan pelotusvaikutuksen sekä moraalivaikutuksen turvin. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että henkilö ei tee rikosta rangaistuksen pelossa tai sitä, että henkilö ei tee rikosta pikemminkin velvollisuudentunosta. Yleisestävyyteen vaikuttaa yleisesti ihmisten kokema oikeusjärjestelmän oikeudenmukaisuus, johon syyttäjä pystyy työllään vaikuttamaan. (Janhonen 2012, 43–44.)

5.1 Rikosprosessin menettelyperiaatteet

Rikosprosessissa noudatetaan tiettyjä menettelyperiaatteita, joita ovat oikeudenkäynnin julkisuus, suullisuus-, välittömyys- ja keskitysperiaate, syyteperiaate sekä virallisperiaate. Nimensä mukaisesti oikeudenkäynnin julkisuus on oikeudenkäynnin sekä oikeudenkäyntiaineiston julkisuutta, ja se onkin yksi keskeisimmistä prosessiperiaatteita. Sen tavoitteena on asianosaisten oikeusturvan takaaminen läpinäkyvällä, julkisella toiminnalla estäen väärinkäytöksiä lainkäytössä sekä lisäämällä luottamusta oikeusjärjestelmään. Suullisuusperiaatteen mukaisesti ainoastaan pääkäsittelyssä esiin tuodut asiat saadaan asettaa tuomion perustaksi. Välittömyysperiaatteen mukaisesti oikeudenkäyntiaineisto tulee esittää välittömästi tuomioistuimelle ja tuomion tulee perustua välittömästi siihen, mitä on esitetty tai havaittu pääkäsittelyssä. Keskitysperiaatteen mukaan asian varsinainen käsittely tulisi hoitaa yhtäjaksoisesti, jolloin kaikki pääkäsittelyssä esitetyt seikat ovat tuoreena muistissa. Näin ollen suullisuus-, välittömyys- ja keskitysperiaate ovatkin vahvasti yhteydessä toisiinsa. (Jokela 2018, 13–23.)

Rikosprosessissa on käytössä syyteperiaate (syyttämismenetelmä), jota kutsutaan myös nimellä *akkusatorinen menetelmä*. Sen mukaisesti syyttäminen ja todistusaineiston hankinta ja esittäminen ovat syyttäjän tehtäviä. Tuomioistuin ei omasta aloitteestaan ota rikosasiaa tutkittavaksi tai ratkaistavaksi ilman nostettua syytettä. Tuomioistuin toimii siis puolueettomana osapuolena asiassa eikä muun muassa osallistu vastaajan kuulusteluun, mikä edistää vastaajan oikeusturvaa. Rikosprosessissa noudatetaan myös virallisperiaatetta, joka tarkoittaa sitä, että asianomaiset eivät pysty vaikuttamaan rikosasian käsittelyn kulkuun lukuun ottamatta asianomistajarikoksia. Lisäksi tuomioistuin ei

voi tuomita vastaajaa pelkän tunnustuksen perusteella, vaan syyte on näytettävä toteen niin, että epäilykseen syyllisyydestä ei jää sijaa. Vastaajalla ei myöskään ole velvollisuutta myötävaikuttaa asiansa käsittelyyn. Tuomioistuimien voi myös rikosasioissa hankkia uusia todisteita, jos ne tukevat vastaajan syyttömyyttä. (Jokela 2018, 23–27.)

Tasavertaisuusperiaate on myös erittäin tärkeä rikosprosessissa. Tasavertaisuusperiaatteen mukaisesti rikosprosessin osapuolten on oltava tasa-arvoisessa asemassa prosessuaalisesti, mikä tarkoittaa muun muassa sitä, että tapauksista ei saa käsitellä tai ratkaista kuulematta toista osapuolta. Tasavertaisuusperiaatteesta huolehtii ensisijaisesti tuomioistuin, mutta myös esitutkintaviranomaiset sekä syyttäjät ovat tärkeässä roolissa. Esimerkiksi syyttäjän asema on yleensä lähtökohtaisesti parempi käytettävien resurssien ja ammattitaidon osalta kuin vastaajan asema. (Jokela 2018, 34–36.)

Muun muassa kansainvälisissä ihmisoikeussopimuksissa rikosoikeudenkäynnin yhtenä tärkeimpänä elementtinä on syyttömyysolettama, joka tarkoittaa sitä, että rikoksesta epäiltyä on pidetty syyttömänä niin kauan, kunnes toisin laillisesti todetaan (Jokela 2018, 34). Syyttömyysolettama velvoittaa kaikkia rikosprosessiin osallistuvia viranomaistahoja aina esitutkinnasta tuomioistuimen lainvoimaiseen tuomioon tai syyttäjän tekemään syyttämättäjäyttämispäätöksen asti (Janhonen 2012, 48).

5.2 Esitutkinta

Esitutkinnan tarkoituksena on hankkia riittävä selvitys muun muassa epäillyn rikoksen teosta ja olosuhteista, sen aiheuttamasta vahingosta ja hyödystä sekä asianosaisista (Jokela 2018, 167). Esitutkinta täytyy toimittaa, kun on syytä epäillä, että rikos on tapahtunut (Jokela 2018, 178).

Esitutkinnan suorittaa aina esitutkintaviranomainen, joita Suomessa ovat poliisi, Rajavartiolaitos, Tulli sekä Puolustusvoimat. Kyseisten esitutkintaviranomaisten lisäksi esitutkintaan osallistuu myös syyttäjät. Tietyissä rikosasioissa ETL:n 5. luvun 1. §:n mukaisesti, esitutkintaviranomaisen on tehtävä ilmoitus syyttäjälle, kun asia tulee tutkittavaksi. Esitutkintaviranomaisen on myös syyt-

täjän pyynnöstä aina suoritettava esitutkinta tai esitutkintatoimenpide, noudatettava syyttäjän määräyksiä sekä tiedottaa tutkinnan edistymisestä. Mikäli tutkittavaksi tullut rikos on edellyttänyt ilmoitusta syyttäjälle, tulee esitutkintaviranomaisen tutkinnanjohtajan kuulla syyttäjää siitä, onko asia selvitetty riittäväällä laajuudella. (Esitutkintalaki 5. luku, 1.–2. §.)

Esitutkintayhteistyön tarkoituksena on, että esitutkintaviranomainen saa tarvittaessa tukea syyttäjältä vaikeammissa tapauksissa sekä myös se, että syyttäjä voi vaikuttaa tutkinnan suorittamiseen sen laadukkuuden takaamiseksi. Vaikeammissa tapauksissa syyttäjä voi antaa esimerkiksi poliisille ohjeita siitä, mistä tarvitaan näyttöä tai tarvitaanko lisätutkimuksia. Esitutkinta on pohja syyteharkinnalle ja sen asianmukainen toteutus on myös syyttäjän vastuulla. (Jokela 2018, 176.) Syyttäjän osallistuminen esitutkintaan voi myös nopeuttaa rikosprosessia, erityisesti syyteharkintavaihetta (Janhonen 2012, 51).

Syyttäjä voi päättää esitutkinnan rajoittamisesta, toisin sanoen lopettamisesta, jos syyttäjä arvioi, että syytettä ei tulisi nostamaan. Esitutkinnan rajoittamisperusteita voivat olla esimerkiksi rikoksen vähäisyys, kustannusten suuruus tutkittavan asian laatuun nähden tai ongelma riittävän näytön saamisessa. (Syyttäjälaitos 2022b.) Syyttäjä voi määrätä esitutkinnan rajoittamisesta vain, kun tärkeä yleinen tai yksityinen etu ei vaadi tutkinnan toimittamista. Esitutkintaviranomainen voi myös itse tehdä päätöksen esitutkinnan lopettamisesta selkeissä tapauksissa, kun esimerkiksi rikosta ei katsota tapahtuneen ollenkaan. (Jokela 2018, 183.) Esitutkinnan aikana kerätystä materiaalista muodostetaan esitutkinnan päättymisen jälkeen esitutkintapöytäkirja ja asia siirretään syyttäjälle syyteharkintaan.

5.3 Syyteharkinta

Syyteharkinta on syyttäjän tärkein tehtävä syytteen ajamisen ohella. Syyteharkinnassa syyttäjä arvioi, täyttääkö teko jonkin tietyn rikoksen tunnusmerkistön ja onko tarpeeksi näyttöä siitä, että epäilty on syyllistynyt kyseiseen rikokseen. ROL:n 1. luvun 6. §:n mukaan syyttäjän täytyy nostaa syyte epäilystä rikoksesta, jos se on säädetty laissa rankaistavaksi, syyteoikeus ei ole vanhentunut ja on olemassa todennäköisiä syitä epäillyn syyllisyyden tueksi. (Jokela 2018, 257–258.)

Jokela (2018, 270–271) kertoo, että ROL:n 1. luvun 6. §:n mukaan syytteen nostamisen on aina perustuttava todennäköisiin syihin epäillyn syyllisyydestä. Lain perusteluissa säännöksessä on myös vaatimus siitä, että langetettavan tuomion tulisi olla syyttäjän näkökulmasta todennäköinen, vaikka täyttä varmuutta asiasta ei voidakaan vaatia. Syyteharkinta perustuu esitutkinta-aineistoon ja tuomio taas oikeudenkäynnissä esitettyyn aineistoon, jotka eivät välttämättä ole sama asia.

Objektiivisuusperiaatteen mukaisesti syyttäjän täytyy arvioida esitutkinta-aineistoa kriittisesti ja pohtia myös hypoteeseja epäillyn syyttömyyden puolesta, eikä arvioida asiaa pelkästään esimerkiksi poliisin näkökulmasta (Helenius & Linna 2021, 348). Näin ollen syyttäjän päämäärä ei ole ainoastaan langetettavan tuomion saaminen vastaajalle vaan pikemminkin oikeaan ratkaisuun pyrkiminen sekä oikeudenmukaisen seuraamuksen tavoittelemine (Sutela 2012, 305).

Syyttäjä saa myös jättää syytteen harkinnanvaraisesti nostamatta ROL:n 1. luvun 7–8. §:n tai muun erityissäännöksen perusteella, vaikka syytteen nostolle olisi ollut lainmukaiset perusteet ja edellytykset (Helenius & Linna 2021, 346). Harkinnanvaraisen syyttämättäjättämisen perusteita ovat rikoksen vähäisyys, rikosentekijän nuoruus, rangaistuksen kohtuuttomuus tai tarkoituksettomuus, rikosten yhtyminen, epäsuhtaiset kustannukset sekä tunnustamisperuste (Jokela 2018, 276–277). Syyte voidaan jättää nostamatta myös prosessuaalisilla perusteilla, esimerkiksi jos todetaan, että rikosta ei olisikaan tapahtunut (Helenius & Linna 2021, 346).

Kuten aikaisemmin on mainittu, syyttäjällä on aina ensisijainen syyteoikeus, niin virallisen syytteen alaisissa rikoksissa kuin asianomistajarikoksissa (Jokela 2018, 263). Suurin osa rikoksista on virallisen syytteen alaisia, jolloin syyttäjä voi nostaa syytteen asianomistajan tahdosta riippumatta (Rikosuhripäivystys 2022). Asianomistajarikoksissa syytteen nostaminen edellyttää asianomistajan syyttämispyyntöä. Asianomistajarikoksia voivat olla vähäisenä pidetyt rikokset, kuten näpistys, tai yksityisiä etuja loukkaavat rikokset, kuten kunnianloukkaus. RL:ssa on kuitenkin joidenkin asianomistajarikosten osalta säännöksiä, jossa syyttäjällä on oikeus nostaa syyte ilman asianomistajan

pyyntöä, jos erittäin tärkeä yleinen etu niin vaatii. (Helenius & Linna 2021, 358.) Yleisesti, jos kyseessä on vakavampi rikos, asianomistajalle ei ole haluttu antaa valtaa päättää asian etenemisestä rikosprosessissa (Rantaeskola 2019, 165).

Syytteen nostaminen tapahtuu yleisesti niin, että syyttäjä toimittaa kirjallisen haastehakemuksen käräjäoikeudelle, jolloin rikosasia tulee vireille (Jokela 2018, 331–332). Haastehakemuksen sisältö tulee olla ROL:n 5. luvun, 3. §:n mukainen. Haastehakemuksen sisältöä seuraamuskannanoton näkökulmasta tarkastellaan tarkemmin luvussa 6.

Käräjäoikeuden vastaanotettua haastehakemuksen tulee sen toimittaa haaste vastaajalle, jossa kehoitetaan tietystä määräajassa antamaan vastaus haastehakemuksessa esitettyihin vaatimuksiin, joko kirjallisesti tai suullisesti pääkäsittelyssä (Jokela 2018, 353). Käräjäoikeus voi toimittaa haasteen joko postitse tai haastemiehen avulla. Käräjäoikeus voi antaa myös syyttäjälle oikeuden toimittaa haaste, mikäli se katsoo sen tarpeelliseksi. (Helenius & Linna 2021, 382.)

5.3.1 Rikosnimikkeet pahoinpitely ja törkeä pahoinpitely

Tässä tutkielmassa tutkitaan seuraamuskannanoton ja tuomion vastaavuutta nimenomaan pahoinpitelyn sekä törkeän pahoinpitelyn osalta. Pahoinpitelystä sekä törkeästä pahoinpitelystä säädetään RL:n luvussa 21, jossa käsitellään henkeen ja terveyteen kohdistuvia rikoksia. RL:n mukaan pahoinpitelyn määritelmä on seuraava: ”Joka tekee toiselle ruumiillista väkivaltaa taikka tällaista väkivaltaa tekemättä vahingoittaa toisen terveyttä, aiheuttaa toiselle kipua tai saattaa toisen tiedottomaan tai muuhun vastaavaan tilaan, on tuomittava pahoinpitelystä sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.” (Rikoslaki 21. luku, 5. §.) Sakko tarkoittaa päiväsakkoja, ja niitä voidaan tuomita pahoinpitelyssä 1–120. Vankeutta voidaan tuomita vähintään 14 päivää. (Rantaeskola 2019, 54.)

Törkeästä pahoinpitelystä on kyse, jos edellisen pahoinpitelyn määritelmän lisäksi, ”1) aiheutetaan toiselle vaikea ruumiinvamma, vakava sairaus tai hengenvaarallinen tila, 2) rikos tehdään erityisen raa’alla tai julmalla tavalla tai 3)

käytetään ampuma- tai teräasetta taikka muuta niihin rinnastettavaa hengenvaarallista välinettä”. RL:n mukaan teon tulee yllä mainittujen kohtien lisäksi olla myös kokonaisuutena arvostellen törkeä. Törkeästä pahoinpitelystä voidaan tuomita 1–10 vuotta vankeutta. (Rikoslaki 21. luku, 5.–6. §.) Enintään kahden vuoden vankeusrangaistus voidaan tuomita ehdollisena, mikäli rikoksen vakavuus, tekijän syyllisyys tai tekijän aikaisempi rikoshistoria ei edellytä ehdottomaan vankeuteen tuomitsemista (Rikoslaki 6. luku, 9. §).

Pahoinpitely sekä törkeä pahoinpitely ovat molemmat virallisen syytteen alaisia rikoksia (Rikoslaki 21. luku, 5.–6. §). Ennen vuoden 2004 lainmuutosta, pahoinpitely oli RL:ssa myös virallisen syytteen alainen rikos, mutta asianomistajan pyynnöstä syyttäjällä oli silloin mahdollisuus jättää syyte nostamatta, mikäli tärkeä yleinen tai yksityinen etu ei sitä vaatinut. Enää asianomistajalla ei ole asiaan tällaista vaikutusmahdollisuutta. Lainmuutoksen taustalla ajatus on ollut muun muassa se, että lähi- tai perhepiirissäkään tapahtunutta pahoinpitelyä ei voida pitää yksityisasiana. (Jokela 2018, 264.)

5.3.2 Rangaistuksen mittaaminen

Jotta kyseiset määritelmien mukaiset teot olisivat RL:n mukaisesti rangaistavia tekoja, täytyy myös muiden rangaistavuuden edellytysten täytyä. Näitä edellytyksiä ovat tunnusmerkistön täytyminen (objektiivinen ja subjektiivinen), oikeudenvastaisuus sekä syyllisyys. Tunnusmerkistön objektiiviseen puoleen kuuluvat itse teko, syy-seuraussuhde sekä teon huolimattomuus. Subjektiiviseen puoleen eli syyksiluettavuuteen kuuluvat tahallisuus sekä tuottamus. Seuraavana tarkastellaan oikeudenvastaisuutta, eli mietitään, onko teolla jokin oikeuttamisperuste, esimerkiksi hätävarjelu tai pakkotila. Viimeisenä tutkitaan syyllisyys, eli voidaanko epäiltyä moittia teosta, eli soveltuuko tekoon anteeksiantoperuste. Anteeksiantoperusteita ovat esimerkiksi puuttuva vastuukä, syyntakeettomuus ja hätävarjeluun liioittelu. Mikäli tekoa tarkasteltaessa kaikki rangaistavuuden edellytykset täyttyvät, on rangaistava teko eli rikos tapahtunut. (Korkka-Knuts ym. 2020, 4–5.)

Rangaistuksen mittaamisen yleisperusteena on se, että rangaistus tulee olla oikeudenmukaisessa suhteessa rikoksen vahingollisuuteen ja vaarallisuuteen, teon vaikuttamiin ja rikoksesta ilmenevään tekijän syyllisyyteen (Rikoslaki 6.

luku, 4. §). Mikäli vastaaja tuomitaan samalla kertaa useammasta kuin yhdestä rikoksesta, hänelle tuomitaan yhteisrangaistus. Sen lähtökohdaksi otetaan siitä rikoksesta tuomittava rangaistus, joka on ankarin. Yhteisrangaistus tulee suhteuttaa rikosten lukumäärään, vakavuuteen ja keskinäiseen yhteyteen. (Rikoslaki 7. luku, 1. § ja 5. §.)

5.4 Oikeudenkäynti tuomioistuimessa

5.4.1 Pääkäsittely

Varsinaista asian käsittelyä tuomioistuimessa kutsutaan nimellä *pääkäsittely*, joka on suullinen, välitön ja keskitetty. Rikosasia käsitellään tuomioistuimessa mahdollisimman nopealla aikataululla ja yhtäjaksoisesti sekä ratkaistaan suullisesti esitetyn perusteella. Asian voi ratkaista vain alusta asti mukana ollut tuomari. Pääkäsittelyssä käydään järjestyksessä läpi syyttäjän ja mahdollisten asianomistajien vaatimukset perusteluineen, syytetyn vastine, asiaesittely, todistelut sekä loppulausunnot. (Jokela 2018, 385–386.)

Syyttäjä esittää pääkäsittelyn aluksi omat sekä mahdollisesti asianomistajan vaatimukset, mikäli hän ajaa niitä. Tämän jälkeen asianomistaja joko ilmoittaa yhtyvänsä syyttäjän rangaistusvaatimukseen tai esittää oman rangaistusvaatimuksensa. Seuraavaksi vastaaja ottaa lyhyesti kantaa häntä kohtaan esitettyihin vaatimuksiin lähinnä kertomalla sen, tunnustaako hän syytteessä ilmoitetun teon ja suostuuko hän mahdollisiin korvausvaatimuksiin. Pääkäsittelyn seuraavassa vaiheessa vaatimuksia perustellaan tai kehitetään, mikä tarkoittaa käytännössä jutussa kertyneen aineiston esittelyä ja havainnollistamista. Vastaaja tai hänen puolustajansa saa vastata näihin perusteluihin ja esimerkiksi esittää toisenlaisen näkemyksen tapahtumista ja tuoda esiin ristiriitoja syyttäjän esityksessä. (Jokela 2018, 402–406.)

Vasta niin sanottujen alkukeskustelujen ja asiaesittelyjen jälkeen seuraa todistelujen vastaanotto, joka tarkoittaa asianosaisten kuulemistä suullisesti todistelutarkoituksessa sekä mahdollista muuta todistelua. Esitutkintapöytäkirjaan merkittyä asianosaisten kertomusta voi käyttää todisteena silloin, jos oikeudessa kertomus olisi muuttunut tai kertomusta ei olisi alun perin ollut. Syyttäjän tehtävä on pääkuulustella asianomistajaa sekä vastakuulustella vastaajaa.

Pääkäsittelyn lopuksi asianosaiset esittävät kannanottonsa siitä, miten asia tulisi ratkaista. Erityisesti loppukeskustelun yhteenvedossa syyttäjän esiintymistaitojen on katsottu olevan eduksi asian faktatietojen ja moraalikysymysten esille tuonnissa. (Jokela 2018, 406–416.)

5.4.2 Kirjallinen menettely

Kirjallinen menettely eli kirjallisen aineiston perusteella ilman pääkäsittelyä käräjäoikeuden kansliassa ratkaistava rikosasia, otettiin käyttöön lakimuutoksella vuonna 2006. Kirjallisen menettelyn tarkoituksena oli tehostaa rikosasian käsittelyprosessia. Kirjallinen menettely on käytössä ainoastaan tiettyjen kriteerien täytyessä, ja se vaatii muun muassa kaikkien asianosaisten suostumuksen. Näin ollen katsotaan, että rikosprosessin peruseriaatteiden suullisuuden ja välittömyyden sekä oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin edellytykset täyttyvät. Vuonna 2016 kirjallisessa menettelyssä käsiteltiin noin 33 prosenttia kaikista rikosasioista. Keskimääräinen käsittelyaika kirjallisessa menettelyssä oli noin kaksi kuukautta, kun suullisessa pääkäsittelyssä se oli hieman yli viisi kuukautta. (Jokela 2018, 516–517.)

Jotta rikosasia voidaan ratkaista kirjallisessa menettelyssä, täytyy seuraavien ehtojen täytyä: mistään syytteessä olevasta yksittäisestä rikoksesta ei ole säädetty ankarampaa rangaistusta kuin sakko tai enintään kaksi vuotta vankeutta, vastaaja tunnustaa teon ja luopuu oikeudestaan suulliseen käsittelyyn, vastaaja on rikoksen tekoaikana täysi-ikäinen, asianomistaja ei vaadi suullista käsittelyä sekä suullisen pääkäsittelyn toimittaminen on asiassa tarpeetonta. Huomioitavaa on, että vastaaja voi tunnustaa teon, eli tunnustaa menetteleensä syytteessä kuvatun mukaisesti mutta kuitenkin olla syyttäjän kanssa erimielinen rangaistusvaatimuksesta tai sen suuruudesta. Kirjallista menettelyä ei voida kuitenkaan soveltaa tilanteessa, jossa vastaaja olisi tunnustanut teon, mutta hänen syyllisyydestään olisi siitä huolimatta epäilyksiä. (Jokela 2018, 518–520.)

Kirjallisessa menettelyssä ei voida tuomita ankarampaa rangaistusta kuin yhdeksän kuukautta vankeutta (Laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa 5 a luku, 1. §). Rikosasian käsittely kirjallisessa menettelyssä edellyttää syyttäjältä tar-

kempaa ja yksilöidympää haastehakemuksen tekemistä, koska tarkennusmahdollisuutta suullisessa pääkäsittelyssä ei enää ole (Jokela 2018, 526–527).

5.4.3 Rikosasian tuomio

Tuomioistuimen ratkaisua rikosasioissa kutsutaan tuomioksi. Käräjäoikeuden tuomion sisällöstä on yksityiskohtaiset määräykset, joista säädetään ROL:n 11. luvun 6. §:ssä. Tuomion tärkeimmät kohdat ovat sen perustelut sekä lopputulos eli tuomiolauselma. Hyvin ja ymmärrettävästi perusteltu tuomio on tärkeä muun muassa asianosaisten oikeusturvan kannalta sekä muutoksenhaun halukkuuden ennaltaehkäisemisessä. Tuomittavan rangaistuksen määrää tai lajia ei tuomioistuimen yleensä tarvitse perustella, mikäli kyseessä on vähäinen tai tavanomainen rikos ja määrättävä rangaistus olisi tavanomainen kyseiselle rikokselle. Perustelut ovat yleensä kuitenkin tarpeen, mikäli esimerkiksi syyttäjän vaatima rangaistus olisi erilainen kuin tuomittava rangaistus. (Jokela 2018, 737–747.)

Rikosasian tuomioiden osalta pätee syytesidonnaisuus, joka tarkoittaa sitä, että syytettyä ei voida tuomita teosta, josta syyttäjä ei ole vaatinut rangaistusta. Tällä pyritään siihen, että syytetyllä on tieto vaadittavasta rangaistuksesta ja näin ollen paremmat mahdollisuudet puolustautua. Tuomioistuin on käytännössä sidottu syytteen teonkuvaukseen ja voi tuomita ainoastaan syytteessä vaadittuun rikokseen. Tuomioistuin ei kuitenkaan ole sidottu syytteessä vaadittuun rangaistuksen määrään eli syyttäjän seuraamuskannanottoon. (Jokela 2018, 750–757.)

Tuomioistuimen antama tuomio saavuttaa lainvoimaisuuden, ellei kukaan asianosainen ilmoita siihen tyytymättömyyttä seitsemän päivän sisällä tuomion antamisesta. Mikäli tyytymättömyysilmoitus tehdään, on tuomion antamisesta 30 päivää aikaa hakea muutosta tuomioon. Jos tyytymättömyysilmoituksesta huolimatta muutosta ei haeta, saavuttaa tuomio lainvoiman valitusajan päätyttyä. (Jokela 2018, 779–780.)

5.5 Rangaistuksen täytäntöönpano

Rikosprosessin viimeinen vaihe on rangaistuksen täytäntöönpano, josta huolehtivat täytäntöönpanoviranomaiset. Rangaistuksista sakkojen osalta vastaavat Oikeusrekisterikeskus sekä Ulosottolaitos ja vankeusrangaistuksista sekä yhdyskuntaseuraamuksista Rikosseuraamuslaitos. Mikäli sakkoa ei saada perittyä sakkorangaistukseen tuomitulta, voi syyttäjä vaatia käräjäoikeudelta sakon muuntamista vankeusrangaistukseksi. Ennen kuin syytettyä voidaan tuomita yhdyskuntapalveluun, tulee hänestä tehdä seuraamusselvitys, jolla selvitetään hänen kelpoisuutensa kyseiseen rangaistusmuotoon. Seuraamusselvityksen tekee Rikosseuraamuslaitos ja sen voi pyytää tehtäväksi joko syyttäjä tai tuomioistuin. Mikäli yhdyskuntaseuraamuksen ehdot eivät toteudu, syyttäjällä on oikeus vaatia tuomioistuimelta vankeusrangaistusta tai jäännösrangaistuksen täytäntöönpanoa ehdonalaisrikkomuksissa. (Syyttäjälaitos 2022c.)

6 SYYTTÄJÄN SEURAAMUSKANNANOTTO

Seuraamuskannanotto on syyttäjän tuomioistuimelle esittämä näkemys siitä, millainen rangaistus, käytännössä siis rangaistuslaji ja/tai rangaistuksen määrä, vastaajalle tulisi tuomita. Yleisesti seuraamuskannanotto esitetään syyttäjän käräjäoikeudelle toimittamassa haastehakemuksessa tai viimeistään rikosoikeudenkäynnin loppukeskustelussa. ROL:n mukaan syyttäjän tulee haastehakemuksessa ilmoittaa rangaistusvaatimus, mutta esimerkiksi lajia tai rangaistuksen määrää ei lain mukaan tarvitse eritellä. Seuraamuskannanotto kuitenkin vaaditaan kirjallisessa menettelyssä käsiteltävissä rikosasioissa, jolloin seuraamuskannanotossa tulee olla ROL:n luvun 5 a, 2. §:n 1. mom:n mukaan rangaistuksen laji sekä enimmäismäärä. Tuomioistuinta ei ole sidottu syyttäjän seuraamuskannanottoon, ja se voi jopa tuomita vastaajalle vaadittua ankaramman rangaistuksen, toisin kuin riita-asioissa. Vaikka tuomioistuimella on kaikki päätäntävalta tuomion osalta, niin oikeudenkäynnissä keskustelu rangaistuksesta koetaan kuitenkin tärkeäksi. Kirjallista menettelyä lukuun ottamatta on siis syyttäjän omassa harkinnassa, esittääkö hän seuraamuskannanottoa ja jos esittää niin missä vaiheessa tai laajuudessa. (Mäkipaakkanen & Linna 2021, 1–3.)

Esimerkiksi Ruotsiin verrattuna syyttäjän ei tarvitse lain mukaan esittää ollenkaan rangaistusvaatimusta haastehakemuksessa, mutta keskustelua lakimuu- toksesta seuraamuskannanoton pakollisuuteen päin on viime vuosina kuitenkin käyty (Mäkipaakkanen & Linna 2021, 3). Tukholman ylioikeuden käräjätuo- mari Lars Lindström on vuonna 2011 muun muassa lausunut, että seuraamus- kysymys tulisi ottaa tarkemmin huomion kohteeksi ja asiassa tulisi antaa suu- rempi vastuu syyttäjälle (Sutela 2012, 306).

6.1 Seuraamuskannanoton tarkoitus ja vaikuttavuus

Seuraamuskannanoton voi esittää joko 1) yleisenä rangaistusvaatimuksena, 2) rangaistusvaatimuksena ja lajikannanottona, 3) haarukkakannanottona eli rangaistusvaatimuksena, lajikannanottona sekä minimi-maksimirajoin mittaa- miskannanottona (esimerkiksi vankeutta vaaditaan 1–2 vuotta ehdollista tai ehdotonta vankeutta) tai 4) rangaistusvaatimuksena, lajikannanottona ja tark- kana mittaamiskannanottona (esimerkiksi vankeutta 2 vuotta ja 2 kuukautta). Syyttäjän esittämä seuraamuskannanotto nähdään ROL:n esitöiden valossa tietynlaisena keskustelunavauksena tuomioistuimen suuntaan. Syyttäjän ob- jektiivisuusvaatimus huomioon ottaen tuomioistuin sekä vastaaja voivat olet- ta syyttäjän esittämän seuraamuskannanoton olevan harkittu ja perusteltu. Seuraamuskannanotolla on suurin vaikuttavuus silloin, kun se esitetään mah- dollisimman tarkkana sekä mahdollisimman aikaisessa vaiheessa, eli tyypilli- sesti jo haastehakemuksessa. Voidaan ajatella, että tarkkana ja tuomioistuinta sitomattomanakin seuraamuskannanotto voi vaikuttaa suuresti tuomioistui- meen, vastaajan puolustukseen sekä mahdollisten todistajien tai asiantuntijoi- den kuultavaksi kutsumiseen. (Mäkipaakkanen & Linna 2021, 4–5.) Mahdolti- simman tarkka seuraamuskannanotto jo haastehakemuksessa on myös omi- aan edistämään avoimuutta ja ennakoitavuutta oikeudenmukaisessa oikeu- denkäynnissä (Sutela 2012, 306).

Syyteharkinnan osalta syyttäjän voidaan ajatella käyttävän kokonaisvaltaista harkintaa rangaistusvaatimusta miettiessään. Huomioon täytyy ottaa mahdolti- set ankaroittamisperusteet, teon törkeysaste, kaikki muu lain mukaan rangais- tuksen määrään ja lajiin vaikuttavat perusteet sekä rangaistuskäytännön yhte- näisyys. Seuraamuskannanotto vaikuttaa suuresti rikoksen vastaajan oikeus-

turvaan: millä uhalla vastaaja kutsutaan istuntoon, katsooko vastaaja tarpeelliseksi saapua istuntoon tai määrätäänkö vastaajalle avustajaa oikeudenkäyntiin? Seuraamuskannanoton ”ankaruus” voi myös ohjata näytön hankkimista niin, että vastaaja pyrkii kutsumaan todistajaksi asiantuntijan, jonka lausunnolla voisi olla merkitystä esimerkiksi teon törkeyttä arvioitaessa. Tuomioistuinten kannalta seuraamuskannanotolla on ohjausvaikuttavuus ratkaisutoimintaan, etenkin epävarmuustilanteissa. (Mäkipaakkanen & Linna 2021, 6–7.)

6.2 Aikaisemmat tutkimukset seuraamuskannanotoista

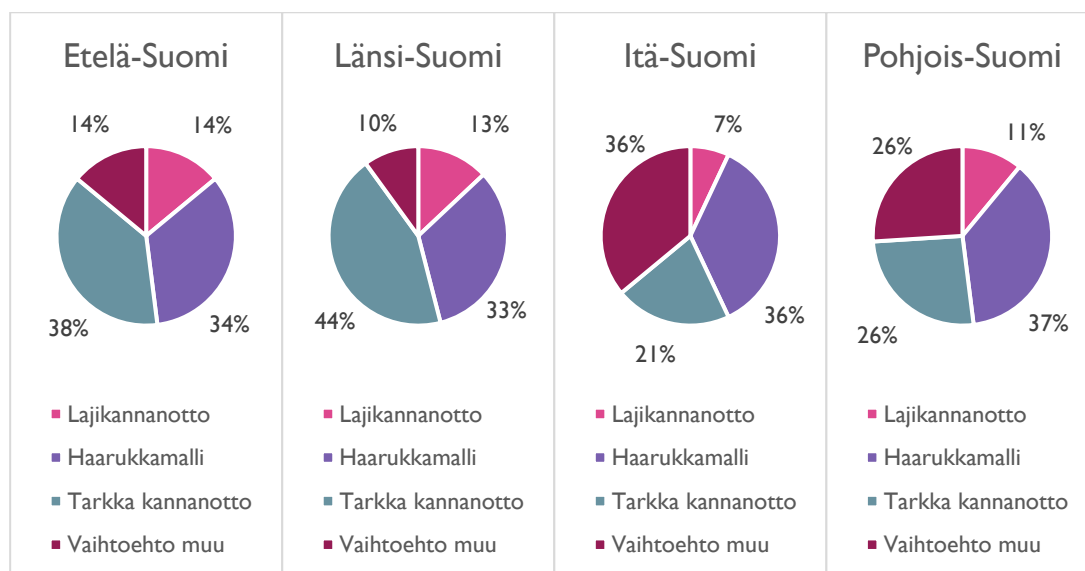
Mika Sutela on vuonna 2012 tehnyt empiirisen tutkimuksen syyttäjän seuraamuskannanotosta törkeissä rattijuopumusrikoksissa. Tutkimuksessa selvitettiin muun muassa seuraamuskannanoton suhdetta varsinaiseen tuomioon. Sutelan (2012, 312–313) mukaan noin 67 prosentissa hänen tutkimistaan jutuista syyttäjän seuraamuskannanotto oli käytännössä sama kuin tuomio ja vain 10 prosentissa jutuista tuomio oli ankarampi. Mikäli syyttäjä oli ilmoittanut seuraamuskannanottoon vain rangaistuslajin, oli tuomio seuraamuskannanoton mukainen lähes 90 prosentissa tapauksista. Mikäli seuraamuskannanotto oli esitetty määrämuotoisena, niin noin 40 prosenttia tuomioista oli seuraamuskannanoton mukaisia ja jopa noin 25 prosenttia tuomioista oli ankarampia. Tutkimuksessa myös selvisi, että vastaajan henkilökohtaisella läsnäololla oikeudessa oli usein lieventävä vaikutus tuomioon.

Myös Mila Mäkipaakkanen on OTM-tutkinnon gradussaan vuonna 2021 tutkinut seuraamuskannanoton merkitystä rangaistuksen mittaamisessa sekä epäillyn oikeusturvan kannalta. Kyseinen tutkimus tehtiin kyselytutkimuksena syyttäjille sekä tuomareille ja siinä on huomioitu myös eri syyttäjäalueet: Etelä-Suomi, Länsi-Suomi, Itä-Suomi ja Pohjois-Suomi. Koska oma opinnäytetyöni tutkimusosa käsittelee Itä-Suomen syyttäjäaluetta, tuon tässä enemmän esille kyseistä aluetta koskevia tuloksia. Mäkipaakkasen tutkimuksessa kartoitettiin muun muassa seuraamuskannanoton esittämisfrekvenssiä, tarkkuutta, merkitystä tuomion lopputuloksen kannalta, merkitystä epäillyn oikeusturvan kannalta, seuraamuskannanoton ja tuomion vastaavuutta sekä syyttäjien ja tuomareiden suhtautumista seuraamuskannanottoon. Tutkimuksessa selvisi, että noin 90 prosenttia syyttäjistä arvioi antavansa seuraamuskannanoton lähes aina, mikä oli myös odotettavissa oleva tulos, koska ROL:n 5. luvun 3. § 1.

mom:n mukaan haastehakemuksessa on ilmoitettava rangaistusvaatimus, ja kyseinen rangaistusvaatimus mielletään yleisesti seuraamuskannanotoksi. Kuitenkin Itä-Suomen aluetta tarkasteltaessa vain 70 prosenttia syyttäjistä arvioi antavansa seuraamuskannanoton lähes aina. (Mäkipaakkanen & Linna 2021, 11.)

Seuraavaksi syyttäjiltä kartoitettiin sitä, kuinka tarkasti he ottavat kantaa seuraamukseen. Suurin osa kaikista syyttäjistä ilmoitti antavansa seuraamuskannanoton niin sanottuna haarukkamallina (rangaistuslaji + ehdotonta vankeutta 1–2 vuotta). Toiseksi suosituin vaihtoehto oli tarkka seuraamuskannanotto. Itä-Suomen alueella haarukkamallinen kannanotto sekä vaihtoehto ”muu”, saivat molemmat kannatusta 36 prosenttia. Vaihtoehdon ”muu” valinneista syyttäjistä puolet kertoi esittävänsä kannanoton muodossa ”vähintään” ja puolet haarukkamallina, mutta hieman täsmällisemmin. Kolmanneksi suosituin oli tarkka kannanotto, jonka valitsi 21 prosenttia vastaajista. Alueelliset vastaukset seuraamuskannanoton tarkkuudessa ilmenevät taulukosta 1. (Mäkipaakkanen & Linna 2021, 12.)

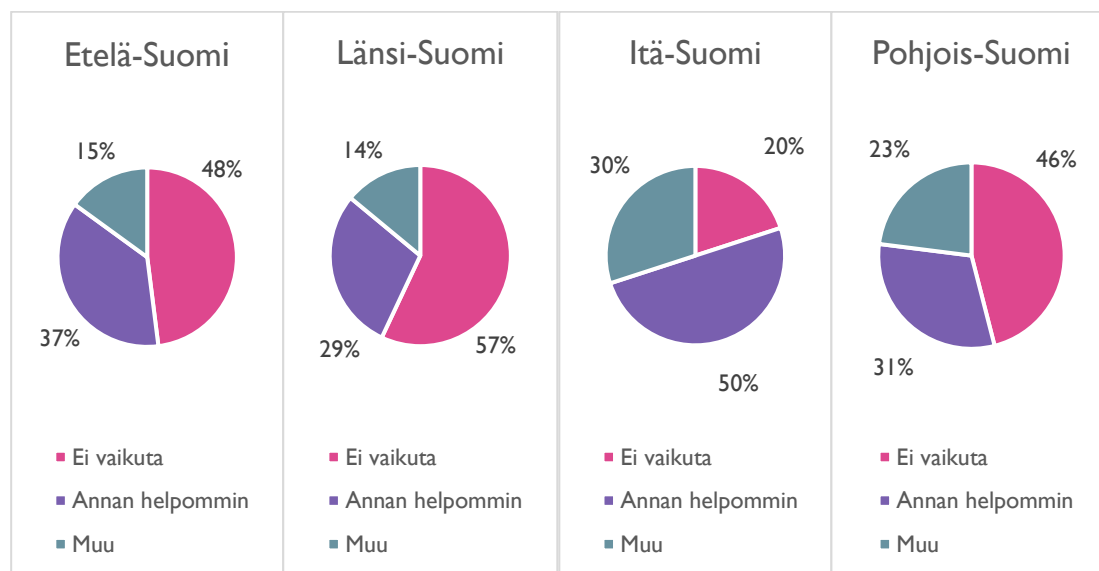
Taulukko 1. Syyttäjien seuraamuskannanoton tarkkuus alueittain (Mäkipaakkanen & Linna 2021)

Tutkimuksen perusteella selvisi myös, että kirjallisessa menettelyssä syyttäjät yleensä antavat tarkemman kannanoton ja suullisessa menettelyssä hieman suurpiirteisemmän kannanoton tuomiosta. Myös teon vakavuus saattoi vaikuttaa osalla syyttäjistä niin, että haastehakemukseen haluttiin tehdä tarkempi

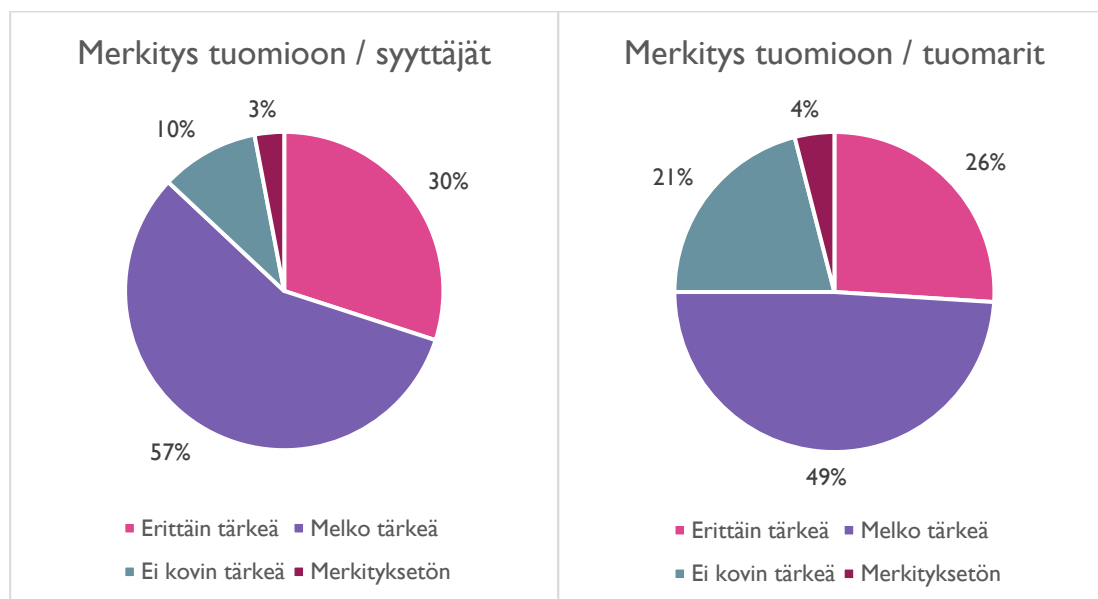
seuraamuskannanotto. Kuitenkin epäselvempien asioiden osalta haluttiin käyttää laajempaa vaihteluväliä seuraamuskannanotossa. Kaiken kaikkiaan käytännöt vaihtelivat paljon syyttäjän mukaan. Mikäli rikoksella on suhteellisen vakiintunut rangaistuskäytäntö, 36 prosenttia kaikista vastanneista syyttäjistä oli sitä mieltä, että he antavat seuraamuskannanoton silloin helpommin. Itä-Suomessa jopa 50 prosenttia syyttäjistä koki antavansa tällöin seuraamuskannanoton helpommin. Etelä-, Pohjois- ja Länsi-Suomen alueilla suurin osa syyttäjistä oli sitä mieltä, että vakiintunut rangaistuskäytäntö ei vaikuta seuraamuskannanoton antamiseen, kun taas Itä-Suomessa syyttäjistä vain 20 prosenttia oli sitä mieltä (taulukko 2). (Mäkipaakkanen & Linna 2021, 13–15.)

Taulukko 2. Vakiintuneen rangaistuskäytännön vaikutus syyttäjien seuraamuskannanoton antamiseen (Mäkipaakkanen & Linna 2021)

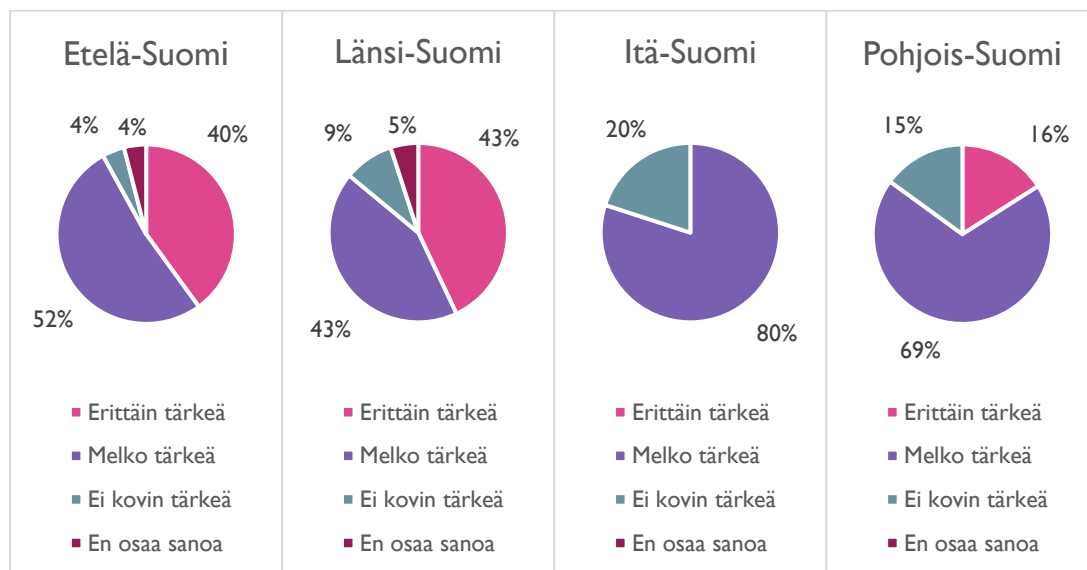
Tutkimuksessa selvitettiin tuomarien ja syyttäjien mielipidettä siitä, onko seuraamuskannanotto merkityksellinen tuomion kannalta. Syyttäjistä 30 prosenttia ja tuomareista 26 prosenttia koki seuraamuskannanoton erittäin tärkeäksi ja 57 prosenttia syyttäjistä ja 49 prosenttia tuomareista melko tärkeäksi. Ei kovin tärkeäksi tai merkityksettömäksi seuraamuskannanoton tuomion kannalta koki 13 prosenttia syyttäjistä ja 25 prosenttia tuomareista (taulukko 3). Näistä luvuista voidaan siis karkeasti päätellä, että tuomarit pitävät seuraamuskannanottoa tuomion kannalta vähemmän tärkeänä kuin syyttäjät. Tuomarit eivät myöskään anna seuraamuskannanoton vaikuttaa lopulliseen tuomioon merkittävästi. (Mäkipaakkanen & Linna 2021, 16, 25.)

Taulukko 3. Näkemys seuraamuskannanoton merkityksestä tuomion lopputuloksen kannalta (Mäkipaakkanen & Linna 2021)

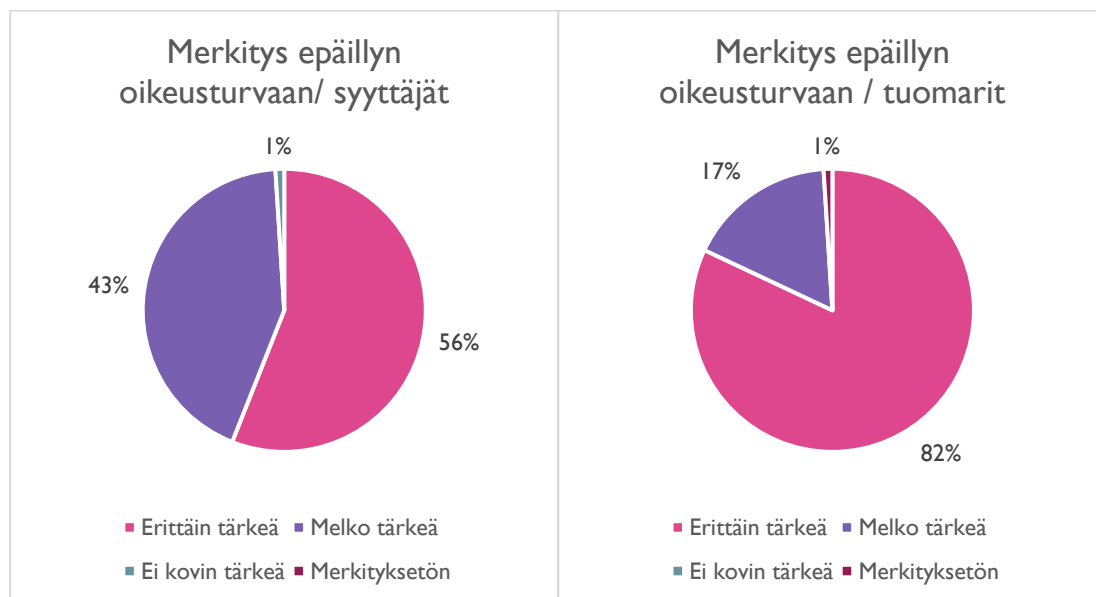
Suurempia eroja luvuissa näkyy kuitenkin alueellisesti tarkasteltuna (taulukko 4). Etelä- ja Länsi-Suomessa noin 40 prosenttia syyttäjistä koki seuraamuskannanoton tuomion kannalta erittäin tärkeäksi, kun taas Itä-Suomessa kukaan ei ollut sitä mieltä. Itä-Suomen syyttäjistä 80 prosenttia koki seuraamuskannanoton melko tärkeänä ja 20 prosenttia ei kovin tärkeänä tuomion kannalta. Itä-Suomen hovioikeuspiirin tuomareista 28 prosenttia katsoi seuraamuskannanoton olevan erittäin tärkeää ja 44 prosenttia melko tärkeää tuomion kannalta. Ei kovin tärkeänä sitä piti 22 prosenttia. (Mäkipaakkanen & Linna 2021, 17–19.)

Taulukko 4. Syyttäjien näkemykset seuraamuskannanoton merkityksestä tuomion lopputuloksen kannalta alueellisesti tarkasteltuna (Mäkipaakkanen & Linna 2021)

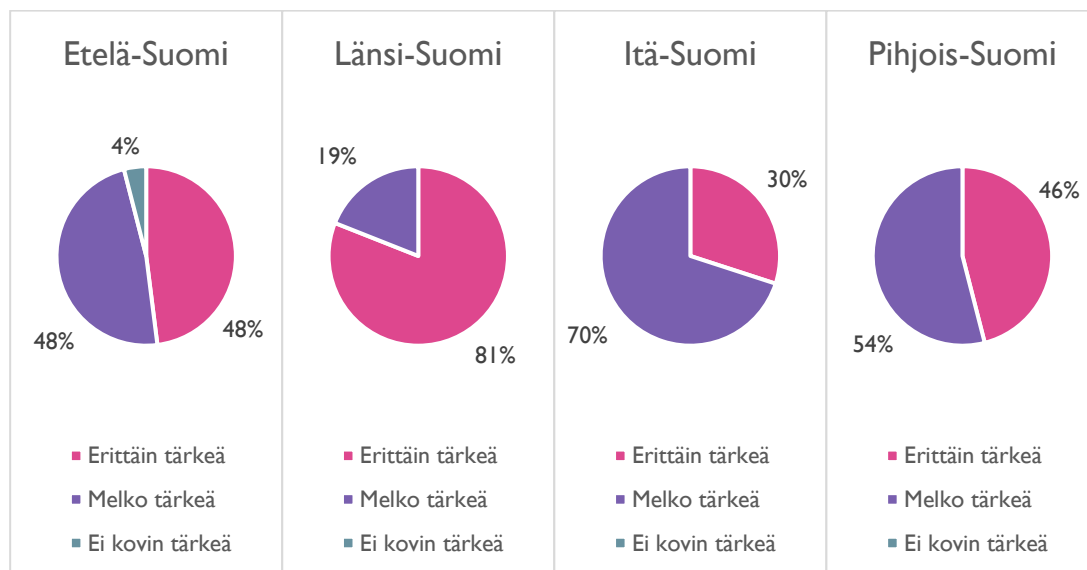
Seuraamuskannanoton merkitystä on usein perusteltu epäillyn oikeusturvalla esimerkiksi siltä kannalta, tarvitseeko vastaajan tulla oikeudenkäyntiin paikalle tai hankkia avustaja. Tutkimuksen mukaan seuraamuskannanotto epäillyn oikeusturvan kannalta oli tuomareiden näkemyksen mukaan erittäin tärkeä 82 prosentin ja melko tärkeä 17 prosentin mielestä. Syyttäjäpuolen vastaajista se oli erittäin tärkeä 56 prosentin ja melko tärkeä 43 prosentin mielestä. Ei kovin tärkeän tai merkityksettömän kannalla oli vain 1 prosentti molemmista vastaajaryhmistä (taulukko 5). (Mäkipaakkanen & Linna 2021, 20–21.)

Taulukko 5. Näkemykset seuraamuskannanoton merkityksestä epäillyn oikeusturvan kannalta (Mäkipaakkanen & Linna 2021)

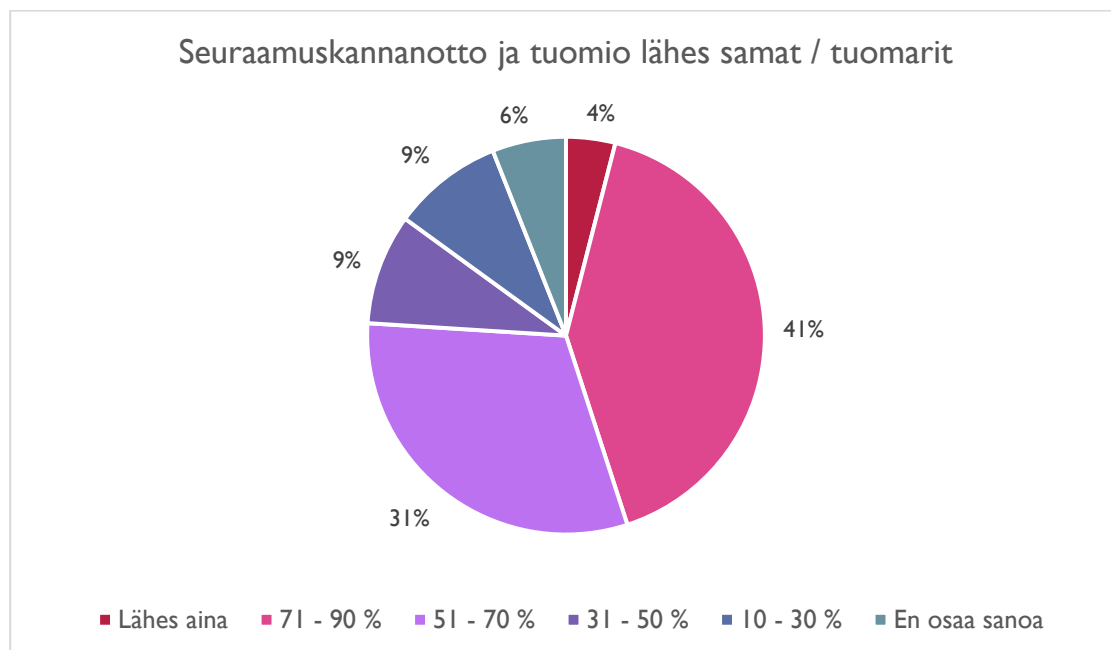
Syyttäjäalueista Itä-Suomessa 70 prosenttia syyttäjistä piti seuraamuskannanottoa melko tärkeänä ja 30 prosenttia erittäin tärkeänä, kun taas Länsi-Suomessa erittäin tärkeän kannalla oli jopa 81 prosenttia ja melko tärkeän kannalla 19 prosenttia (taulukko 6). Itä-Suomen hovioikeuspiirin tuomareista noin 70 prosenttia piti seuraamuskannanottoa epäillyn oikeusturvan kannalta erittäin tärkeänä ja noin 20 prosenttia melko tärkeänä. Itä-Suomen hovioikeuspiiri oli ainut alue, jossa osa tuomareista (6 prosenttia) piti seuraamuskannanottoa merkityksettömänä. Voidaan todeta, että sekä syyttäjät että tuomarit pitivät seuraamuskannanottoa merkityksellisenä epäillyn oikeusturvan kannalta. Kuitenkin tuomarit pitivät sitä yleisesti tärkeämpänä kuin syyttäjät. (Mäkipaakkanen & Linna 2021, 22–25.)

Taulukko 6. Syyttäjien näkemys seuraamuskannanoton merkityksestä epäillyn oikeusturvan kannalta alueellisesti tarkasteltuna (Mäkipaakkanen & Linna 2021)

Mäkipaakkasen ja Linnan (2021, 25–26, 30) mukaan epäillyn oikeusturva ei toteutuisi, jos syyttäjän seuraamuskannanotto poikkeaisi suuresti tuomiosta. Syyttäjän seuraamuskannanotto voisi jopa huonontaa oikeusturvaa, mikäli vastaaja jättäisi seuraamuskannanoton perusteella saapumatta paikalle. Kyselytutkimuksessa 41 prosenttia tuomareista kertoi seuraamuskannanoton ja tuomion olevan lähes samat 71–90 prosentissa käsittelemistään jutuista. Tuomareista 31 prosenttia sanoi tuomion olevan lähes sama 51–70 prosentissa jutuista (taulukko 7). Tuomarit kokivat tarvetta poiketa syyttäjän seuraamuskannanotosta, mikäli se ei ole vastannut yleistä rangaistuskäytäntöä tai jos pääkäsittelyssä on tullut ilmi lieventämis- tai koventamisperusteita, jotka eivät ole olleet tiedossa seuraamuskannanottoa laadittaessa.

Taulukko 7. Tuomareiden näkemys seuraamuskannanoton ja tuomion vastaavuudesta (Mäkipaakkanen & Linna 2021)

Tuomarit kertoivat, että useimmiten syyttäjän seuraamuskannanotosta joutuu poikkeamaan lopullisessa tuomiossa silloin, kun seuraamuskannanotto poikkeaa oikeuskäytännöstä ilman perusteluja. Myös esimerkiksi rikoksessa käytetty väkivalta on voitu arvottaa liian lieväksi tai liian kovaksi siihen verrattuna, mitä on näytetty toteen. Pääosin syyttäjät vaativat yleisesti ankarampia rangaistuksia kuin lopulta tuomitaan mutta poikkeuksiakin löytyy. Rattijuopumusrikkoksissa vaaditaan seuraamusta sekä tuomitaan niin sanotusti rangaistustaulukon mukaan, mutta harvinaisemmissa tai vakavammassa rikoksissa poikkeamat seuraamuskannanoton ja tuomion välillä ovat yleisempiä. Vaikka seuraamuskannanotto ei sido tuomioistuinta, niin joissakin tapauksissa seuraamuskannanotto voidaan kokea ylärajaksi sille, mitä voidaan tuomita. Esimerkiksi kirjallisessa menettelyssä tai poissaolokäsittelyssä seuraamuskannanottoa ankarampi tuomio voidaan kokea ongelmalliseksi asianosaisten oikeusturvan kannalta. (Mäkipaakkanen & Linna 2021, 30–32, 34.)

Tuomareista 70 prosenttia koki seuraamuskannanottojen olevan toivottuja ja hyödyllisiä sekä helpottavan rangaistuksen mittaamista ainakin jossain määrin, kunhan ne ovat mietittyjä ja hyvin perusteltuja. Perustelemattomat seuraamuskannanotot koettiin turhiksi. Tuomareista 37 prosenttia kertoi toivovansa

entistä tarkempia syyttäjän seuraamuskannanottoja esimerkiksi niin, että sakkojen osalta ilmoitettaisiin päivät ja vankeuden osalta kuukaudet ja vuodet. Haarukkamallista seuraamuskannanottoa kannatti kuitenkin 23 prosenttia tuomareista. Kokonaisuudessaan kannanottojen koettiin olevan tärkeä osa oikeudenkäyntiä ja antavan pohjan tuomioistuimen seuraamuksen arvioinnille. Eniten hyötyä seuraamuskannanotoista koettiin olevan tavanomaisista poikkeavissa jutuissa. Tuomareiden mielestä syyttäjien seuraamuskannanotot ovat yleisesti ajan saatossa menneet parempaan suuntaan. (Mäkipaakkanen & Linna 2021, 36–38.)

7 TUTKIMUSTULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimusaineiston hankinta aloitettiin pyytämällä Kymenlaakson käräjäoikeudelta raportit ratkaistuista rikosasioista 1.1. –31.12.2021, joissa oli syytekohtina pahoinpitely tai törkeä pahoinpitely. Kyseisellä aikavälillä törkeän pahoinpitelyn sisältäviä asioita oli raporttien mukaan ratkaistu 27 kappaletta ja pahoinpitelyn sisältäviä asioita 99 kappaletta. Näistä kaikista pyydettiin tuomiot Kymenlaakson käräjäoikeudelta. Tämän lisäksi kyseisten käräjäoikeuden tuomioiden perusteella kerättiin Syyttäjälaitoksen tietojärjestelmästä haastehakemukset, jotka kohdistuvat näihin käräjäoikeuden tuomioihin.

7.1 Törkeä pahoinpitely -rikosnimikkeen sisältävät rikosasiat

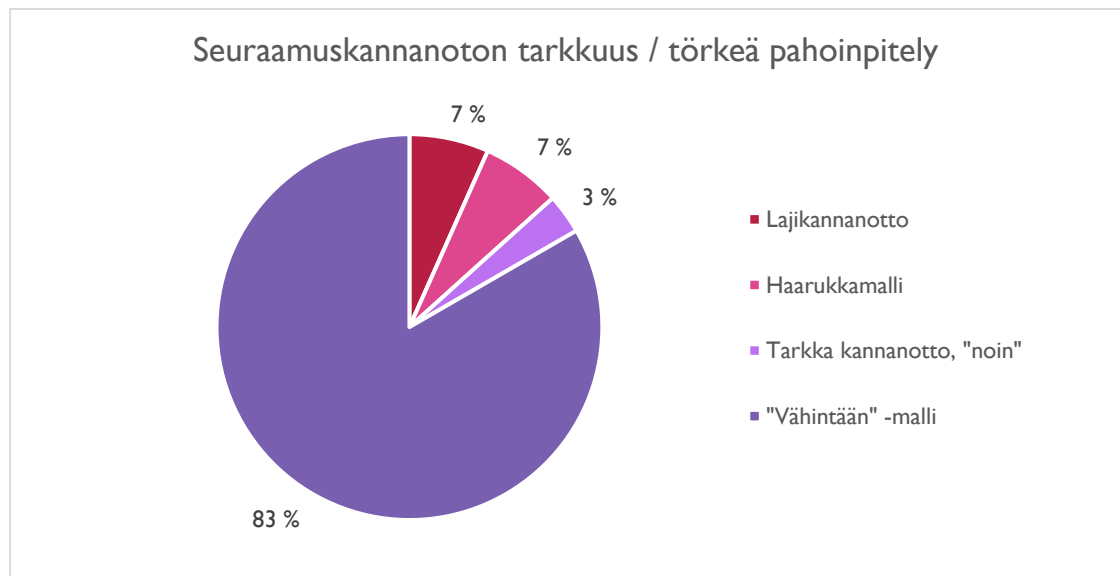
Törkeän pahoinpitelyn 27:stä ratkaistusta diaarista, käräjäoikeudelta saatiin 24 kappaletta tuomioita. Tuomioita oli sen takia vain 24 kappaletta, koska yksi rikosasia oli palautettu syyttäjälle, yksi oli jätetty sillensä ja yksi oli asianomistajan nostama rikosasia, joka ei edennyt tuomioistuimen käsittelyyn asti. Näistä 24:stä rikosasiasta katsottiin ne haastehakemukset, joissa jokaisessa oli yksi tai useampi vastaaja, jolle oli vaadittu rangaistusta joko pelkästään törkeästä pahoinpitelystä, tai sen lisäksi myös muista syytekohtista. Näin ollen, vastaajia oli näissä 24:ssä rikosasiassa yhteensä 30 kappaletta.

7.1.1 Seuraamuskannanottojen esittämistapa

Tarkasteltaessa syyttäjän seuraamuskannanottojen esitystapaa kaikkien 30:n vastaajan haastehakemuksien osalta, ainoastaan kahdessa haastehakemuk-

nessä seuraamuskannanotto oli esitetty pelkkänä rangaistuslajina, tässä esimerkkinä ”ehdoton vankeusrangaistus”. Lisäksi kaksi seuraamuskannanottoa oli esitetty ”haarukkamallilla” ja yksi tarkkana seuraamuskannanottona, kuitenkin ”noin” -sana edessä. Loput seuraamuskannanotoista oli ilmoitettu muodossa ”vähintään”, rangaistuslajilla sekä tarkalla määrällä. Seuraamuskannanottojen esittämistavan prosentuaalinen jakauma on esitetty taulukossa 8.

Taulukko 8. Seuraamuskannanoton tarkkuus törkeä pahoinpitely rikosnimikkeiden haastehakemuksissa

7.1.2 Seuraamuskannanoton ja tuomion vastaavuus

Tuomioita tutkittaessa havaittiin, että 30:n vastaajan haastehakemusten seuraamuskannanotot ja tuomiot eivät olleet suoraan vertailukelpoisia keskenään. Yhdessä rikosasiassa oli tehty sovinto asianomistajan ja vastaajan kesken ennen asian pääkäsittelyä, jonka perusteella syyttäjä oli perunut syytteen. Yhdessä rikosasiassa vastaaja oli menehtynyt ennen asian käsittelyä, joten häntä koskevat syytteet jäivät sillensä. Yksi vastaaja oli jätetty tuomitsematta törkeään pahoinpitelyyn syyntakeettomana. Viiden vastaajan kohdalla oli kyläkin tuomio annettu törkeästä pahoinpitelystä, mutta rangaistuksen mittaamisessa oli otettu huomioon aikaisempia tuomioita, tai rikosasian käsittelyyn oli yhdistetty monia eri haastehakemuksia. Näin ollen, näitä tuomioita ei voitu verrata tutkimusaineiston seuraamuskannanottoihin, eikä niistä myöskään voinut tehdä johtopäätöksiä.

Kahden vastaajan kohdalla syyte törkeästä pahoinpitelystä oli hylätty tuomiossa kokonaan, koska asiassa esitetyn näytön perusteella vastaajien syyllisyydestä oli käräjäoikeuden tuomion perusteella jäänyt varteenotettava epäily. Jopa yksitoista vastaajaa oli törkeän pahoinpitelyn sijaan tuomittu joko pahoinpitelystä tai hätävarjelun liioitteluna tehdystä pahoinpitelystä. Näitäkään tuomioita ei siis suoraan voitu verrata syyttäjän seuraamuskannanottoon. Kiinnostavaa on kuitenkin se, että syyttäjät olivat pitäneet näitä tapauksia törkeinä pahoinpitelyinä, mutta tekojen törkeysasteet oli kuitenkin arvioitu vähäisemmiksi käräjäoikeuden toimesta. Kokonaisuudessaan siis 13 kappaletta törkeän pahoinpitelyn 30:stä syytteestä oli joko hylätty, tuomittu perusmuotoisesta pahoinpitelystä tai tuomittu hätävarjeluna tehdystä pahoinpitelystä. Se on yli 43 prosenttia tapauksista.

Tässä vaiheessa tutkittavaksi jäi siis enää yhdeksän seuraamuskannanottoa ja tuomiota. Yksi näistä seuraamuskannanotoista oli pelkkä lajikannanotto, kuusi ”vähintään” mallisia ja kaksi haarukkamallisia seuraamuskannanottoja. Pelkkää lajikannanottoa on hieman turha verrata tuomioon, mutta todettakoon kuitenkin, että kyseisessä tapauksessa syyttäjän lajikannanotto on ollut sama, kuin mitä on tuomittu. Molempien haarukkamallisten kannanottojen ”haarukka” oli kuusi kuukautta. Näistä ensimmäiselle vastaajalle syyttäjä oli vaatinut 1–1,5 vuoden ehdollista vankeutta ja toiselle 1 vuosi 10 kuukautta – 2 vuotta 4 kuukautta ehdotonta vankeutta. Ensimmäiselle vastaajalle oli tuomittu 1,5 vuotta ehdollista vankeutta ja toiselle vastaajalle 2 vuotta ja 2 kuukautta ehdotonta vankeutta. Molemmat tuomiot olivat siis syyttäjän seuraamuskannanottojen mukaiset, toinen aivan ”haarukan” yläpäässä ja toinenkin lähellä sitä.

”Vähintään” mallisia seuraamuskannanottoja oli siis kuusi kappaletta. Kolmessa näistä oli tuomittu juuri se määrä ja laji, mitä syyttäjä oli vähintään vaatinut. Yhdessä tapauksessa syyttäjä oli vaatinut vähintään 1 vuoden ja 2 kuukauden ehdotonta vankeutta, josta oli tuomittu 1 vuotta ehdotonta vankeutta. Kyseisessä rikosasiassa vastaajalle oli vaadittu rangaistusta kahdesta syytekohtasta. Toinen syytekohta oli tuomiossa hylätty, joka selittää eron seuraamuskannanoton ja tuomion välillä. Seuraavassa tapauksessa syyttäjä oli vaatinut vähintään 1 vuoden ja 8 kuukauden ehdotonta vankeusrangaistusta, ja josta oli tuomittu 1 vuosi ja 10 kuukautta ehdollista sekä 100 tuntia yhdys-

kuntapalvelua. Kyseisessä jutussa on ainoastaan yksi syytekohta, törkeä pahoinpitely. Vastaaja oli myöntänyt menettelleensä syytteen teonkuvauksen mukaisesti, mutta käräjäoikeus päätyi kuitenkin lieventämään syyttäjän vaatimaa ehdotonta vankeusrangaistusta ehdolliseksi. Käräjäoikeus on tuomiossa kerrotun mukaan ottanut rangaistuksen mittaamisessa huomioon, että teossa ei ole osoitettu suunnitelmallisuutta ja sen, että vastaaja on osoittanut pyrkimystä päästä eroon päihteistä. Käräjäoikeus on myös todennut, että vastaajan puhdas rikosrekisteri puoltaa vankeusrangaistuksen ehdollisuutta, kun vastaajalle määrätään lisäksi yhdyskuntapalvelua.

Viimeisessä käsiteltävässä tapauksessa oli kolme syytekohtaa, kaksi törkeää pahoinpitelyä sekä virkamiehen väkivaltainen vastustaminen. Syyttäjä oli vaatinut näistä teoista rangaistukseksi vähintään 3 vuotta ehdotonta vankeutta. Tuomiossa vastaajan todettiin syyllistyneen yhteen törkeään pahoinpitelyyn, yhteen pahoinpitelyyn sekä haitantekoon virkamiehelle, ja hänelle tuomittiin ehdotonta vankeutta 1 vuosi ja 10 kuukautta. Käräjäoikeus toteaa tuomiossa, että kyseisen törkeän pahoinpitelyn osalta oikeasuhteinen rangaistus on 1,5 vuotta vankeutta ja pahoinpitelyn osalta 1 vuosi vankeutta. Haitanteosta virkamiehelle tulisi käräjäoikeuden mukaan tuomita lievä sakkorangaistus. Kaikista näistä rikoksista on kuitenkin tuomittu RL:n 7. luvun 1. §:n mukaan yhteinen rangaistus, johon on laskettu törkeän pahoinpitelyn osalta 1,5 vuotta ja pahoinpitelyn osalta 4 kuukautta. Sakkorangaistuksella ei ole ollut vaikutusta tuomioon.

Yhteenvedona törkeiden pahoinpitelyjen osalta voidaan todeta, että silloin kun syytteet menivät sellaisinaan läpi käräjäoikeudessa, ei seuraamuskannanottojen ja tuomioiden välillä löytynyt ainakaan suuria eroja. Silloin kun eroavaisuuksia oli, syyttäjien seuraamuskannanotot olivat kaikki ankarampia, kuin mitä käräjäoikeus oli tuominnut. Lievemmat tuomiot näyttäisivät yleisesti johtuvan sellaisista seikoista, mitkä eivät välttämättä ole olleet syyttäjällä tiedossa seuraamuskannanottoa laadittaessa, vaan ne ovat tulleet ilmi jutun pääkäsitelyssä. Törkeiden pahoinpitelyjen osalta syyttäjät siis näyttäisivät onnistuneen hyvin seuraamuskannanottojen laadinnassa.

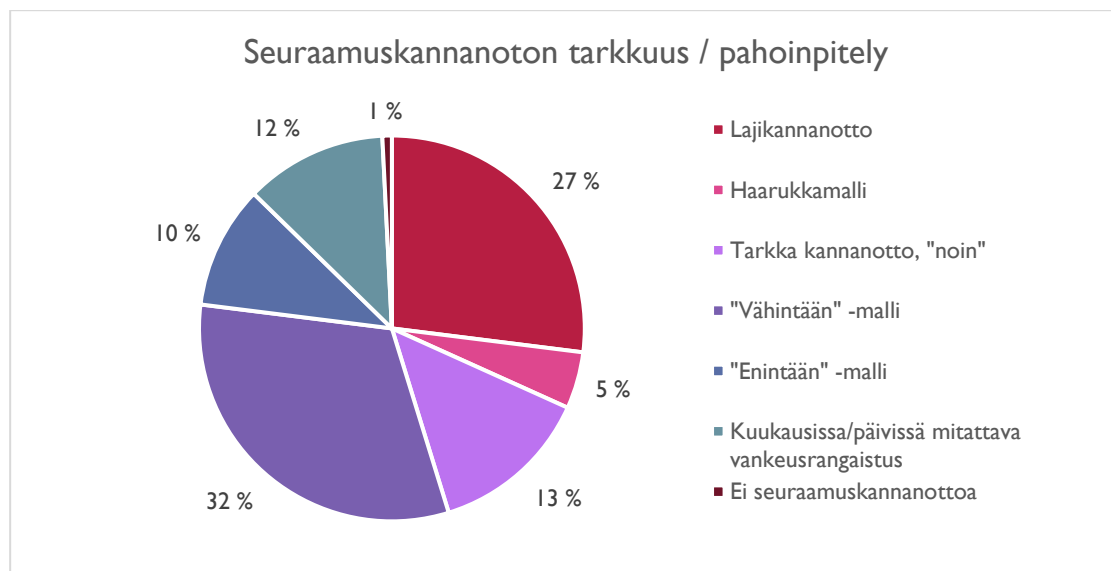
7.2 Pahoinpitely -rikosnimikkeen sisältävät rikosasiat

Pahoinpitelyiden 99:stä rikosasiasta käräjäoikeudelta saatiin 90 kappaletta tuomioita, koska yhdeksän rikosasiaa oli jätetty sillensä, palautettu syyttäjälle, yhdistetty toiseen rikosasiaan tai luokiteltu salaiseksi. Näistä 90:stä tuomiosta katsottiin haastehakemukset, joista poimittiin kaikki vastaajat, joilla oli ainakin yhtenä syytekohtana pahoinpitely. Näiden lisäksi, aiemmin käsiteltyjen törkeiden pahoinpitelyjen haastehakemuksissa oli myös vastaajia, joilla oli ainakin yhtenä syytekohtana pahoinpitely, mutta ei törkeää pahoinpitelyä. Nämä vastaajat laskettiin yhteen, jolloin heitä oli tässä vaiheessa 126 kappaletta.

7.2.1 Seuraamuskannanottojen esittämistapa

Seuraamuskannanottojen esitystapa pahoinpitely -rikosnimikkeen sisältävissä rikosasioissa oli moninainen. Suurin osa, 40 kappaletta, seuraamuskannanotoista oli ilmoitettu muodossa ”vähintään”. Haarukkamallisia kannanottoja oli kuusi kappaletta, täsmällisiä kannanottoja 17 kappaletta ja ”enintään” muodossa olevia kannanottoja 13 kappaletta. Kannanotoista 15:sta oli ilmoitettu vain joko ”päivissä mitattava” tai ”kuukausissa mitattava” ehdollinen tai ehdoton vankeusrangaistus. Jopa 35 kannanottoa oli ilmoitettu pelkällä rangaistuslajilla. Yksi haastehakemus oli kokonaan vailla seuraamuskannanottoa. Alla olevassa taulukossa (taulukko 9) on esitetty seuraamuskannanottojen esittämistapojen prosentuaalinen jakauma.

Taulukko 9. Seuraamuskannanoton tarkkuus pahoinpitely rikosnimikkeiden haastehakemuksissa

7.2.2 Seuraamuskannanoton ja tuomion vastaavuus

Myöskään pahoinpitelyjen osalta, tuomiot ja haastehakemukset eivät olleet suoraan vertailukelpoisia keskenään. Kahdeksassa rikosasiassa pahoinpitelystä oli tuomittu, mutta rangaistuksen mittaamiseen olivat vaikuttaneet aikaisemmat tuomiot ja 14:sta rikosasiassa syyte oli joko peruttu tai asia oli jätetty sillensä. Kahden rikosasian kohdalla syyttäjä oli pääkäsittelyssä lieventänyt rangaistusvaatimustaan, koska vastaajat olivat sopineet vahingonkorvaukset asianomistajien kanssa ja myöntäneet teot. Yksi vastaaja oli jätetty tuomitsematta syyntakeettomana. Lisäksi yksi tuomio oli luokiteltu salaiseksi. Näitä tuomioita ei siis voitu vertailla seuraamuskannanottoihin. Pahoinpitelysyyte tai -syytteet oli hylätty kokonaan 15:sta tapauksessa. Yhdessä rikosasiassa oli pahoinpitelyn sijaan tuomittu lievästä pahoinpitelystä. Yhteensä siis 16:sta rikosasiassa syytteet pahoinpitelystä oli joko hylätty tai tuomittu lievänä pahoinpitelynä. Tämä on 12,6 prosenttia kaikista 126:sta rikosasiasta.

Tässä vaiheessa tutkittavaksi jäi siis 84 kappaletta rikosasioita. Yhdessä näistä ei ollut seuraamuskannanottoa ollenkaan. Seuraamuskannanotot olivat 22:ssa rikosasiassa pelkkiä lajikannanottoja, joissa vaadittiin joko vankeusrangaistusta tai sakkorangaistusta. Osassa näistä lajikannanotoissa oli vaadittu ”ankaraa” tai ”tuntuva” sakkorangaistusta. Ainoastaan kahdessa rikosasiassa oli tuomittu eri rangaistuslaji, kuin mitä syyttäjä oli vaatinut. Näissä molemmissa, käräjäoikeus oli lieventänyt tuomion päiväsakkoihin, syyttäjän seuraamuskannanotossa vaatimaan vankeusrangaistukseen nähden.

Seuraamuskannanotto oli ilmoitettu 12:ssa rikosasiassa ”päivissä mitattavana” tai ”kuukausissa mitattavana” vankeusrangaistuksena. Neljässä näistä rikosasioista käräjäoikeus oli lieventänyt tuomiot vankeusrangaistuksien sijaan päiväsakkoihin, joiden se oli katsonut olevan oikeudenmukainen ja yleisen rangaistuskäytännön mukainen rangaistus. Yhdessä tapauksessa käräjäoikeus oli tuomiossa ilmoittanut oikeuskäytännön mukaisen rangaistuksen olevan useampi kuukausi vankeutta, kuten syyttäjäkin oli vaatinut. Vastaajan alaikäisyyden oli kuitenkin katsottu olevan rangaistusta alentava tekijä. Lopuissa seitsemässä asiassa tuomio oli seuraamuskannanoton mukainen.

Haarukkamallisia kannanottoja tutkittavissa rikosasioissa oli neljä kappaletta. Ainoastaan yksi näistä asioista oli tuomittu hieman syyttäjän asettaman ”haarukan” alapuolelle, muut asettuivat ”haarukkaan”. Kyseisessä tapauksessa syyttäjä oli vaatinut 3–4 kuukautta ehdollista vankeutta, mutta tuomioksi oli tul- lut 60 päivää ehdollista vankeutta, jonka käräjäoikeus oli katsonut oikeuden- mukaiseksi rangaistukseksi.

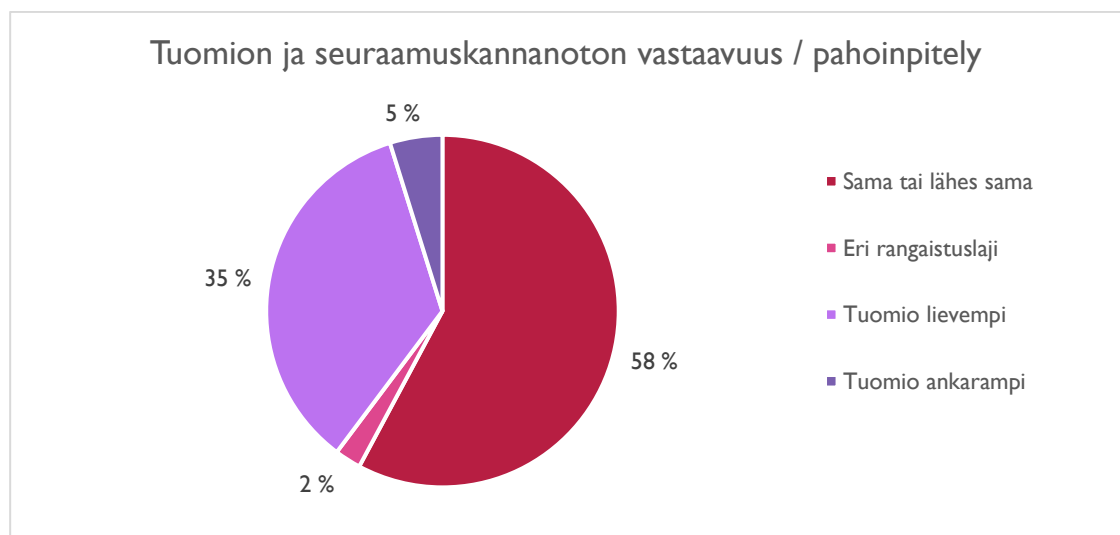
”Vähintään” -mallisia kannanottoja oli 24 kappaletta. Näistä yhdeksässä oli tuomittu juuri se määrä ja laji, mitä syyttäjä oli vähintään vaatinut. Annetut tuo- miot olivat 11:ssä rikosasiassa 10–40 päiväsakkoa tai 2–3 kuukautta van- keutta alempia kuin syyttäjän seuraamuskannanotot. Yhdessä rikosasiassa syyttäjä on vaatinut vähintään seitsemän kuukauden ehdollista vankeusran- gaistusta, mutta vastaajalle on tuomittu vain 30 päiväsakkoa. Kyseisessä ta- pauksessa syytteen teonkuvaus ei ole täysin tullut näytetyksi käräjäoikeuden pääkäsittelyssä. Kolmessa rikosasiassa oli tuomittu seuraamuskannanottoa enemmän. Näissä tapauksissa vastaajilla oli useampia syytekohtia, joista hei- dät tuomittiin. Ensimmäisessä tuomio oli viisi kuukautta ehdollista vankeutta, kun syyttäjä oli vaatinut vähintään kolmea kuukautta ehdollista vankeutta. Pa- hoinpitelyn aiheuttaman psyykkisen vahingon on katsottu kyseisessä tapauk- sessa olevan rangaistusta koventava seikka. Toisessa tuomio oli neljä kuu- kautta ehdollista vankeutta, kun syyttäjä oli vaatinut vähintään 30 päivää eh- dollista vankeutta. Syytteen teonkuvauksesta ei käy ilmi käräjäoikeuden tuo- miossa listatut, asianomistajalle pahoinpitelyn seurauksena aiheutuneet vaka- vat ja pitkäkestoiset vammat, jotka ovat vaikuttaneet tuomion pituuteen. Voi- daan siis päätellä, että nämä seikat eivät ole olleet syyttäjän tiedossa ennen pääkäsittelyä. Kolmannessa tuomio oli viisi kuukautta ehdotonta vankeutta, kun syyttäjä oli vaatinut neljää kuukautta ehdotonta vankeutta. Kyseisessä ta- pauksessa käräjäoikeus katsoi viiden kuukauden tuomiota oikeudenmukai- sena seurauksena.

”Enintään” -mallisia seuraamuskannanottoja tutkittavissa rikosasioissa oli 10 kappaletta. Näistä kahdessa oli tuomittu juuri se määrä ja laji, mitä syyttäjä oli seuraamuskannanotossa enintään vaatinut. Lopuissa tuomio vaihteli 10–30 päiväsakkoa vähemmän, kuin mitä seuraamuskannanotossa oli enintään vaa- dittu.

Täsmällisiä seuraamuskannanottoja oli 11 kappaletta. Näistä seitsemässä, oli sama tai lähes sama tuomio, kuin syyttäjän seuraamuskannanotto. Kahden rikosasian kohdalla tuomio oli 18–20 päiväsakkoa alempi kuin seuraamuskannanotto. Yhdessä rikosasiassa syyttäjä oli vaatinut vastaajalle noin kahdeksan kuukauden ehdollista vankeusrangaistusta, josta oli tuomittu viiden kuukauden ehdollinen vankeusrangaistus. Kyseisessä tapauksessa oli ollut kyse yhdestä pahoinpitelysyytteestä, jossa pahoinpitely oli ollut molemminpuolista vastaajan ja asianomistajan välillä. Käräjäoikeuden mukaan tämä otettiin huomioon rangaistusta alentavasti. Yhden rikosasian kohdalla syyttäjä oli vaatinut vastaajalle noin 40 päiväsakon rangaistusta ja hänelle oli tuomittu 50 päiväsakkoa.

Yhteenvetona voidaan todeta, että pahoinpitelyn sisältävien rikosasioiden osalta ei tullut ilmi suuria eroja seuraamuskannanoton ja tuomion välillä, joille ei olisi löytynyt selitystä. Useimmiten pääkäsitelyssä tuli ilmi tuomiota lieventäviä seikkoja, jotka eivät olleet olleet syyttäjän tiedossa seuraamuskannanottoa laatiessa. Yhteensä ainoastaan neljässä rikosasiassa tuomio oli ankarampi kuin syyttäjän seuraamuskannanotto, joka voidaan katsoa positiiviseksi asiaksi vastaajien oikeusturvan kannalta. Tuomio oli sama tai lähes sama seuraamuskannanoton kanssa 58:ssa prosentissa niissä 84:ssä rikosasiassa, joita vertailtiin. Eri rangaistuslaji oli kahdessa prosentissa tapauksista. Tuomio oli lievempi 35:ssä prosentissa ja ankarampi viidessä prosentissa tapauksista. Alla olevassa taulukossa on esitetty tuomion ja seuraamuskannanoton vastaavuus prosentuaalisesti (taulukko 10).

Taulukko 10. Tuomion ja seuraamuskannanoton vastaavuus pahoinpitelyjen osalta

8 POHDINTA

Opinnäytetyön tuloksia tarkastellessa voidaan todeta, että syyttäjien seuraamus­kannanotot vastasivat suurimmilta osin hyvin tuomioiden kanssa. Erot seuraamus­kannanoton ja tuomion välillä olivat yleisesti vähäisiä. Mielestäni tämä kertoo syyttäjien hyvästä ammattitaidosta. Mahdollisille eroille löytyi myös selkeät syyt. Törkeiden pahoinpitelyjen osalta lopullinen tutkittava ai­neisto jäi suhteellisen vähäiseksi, mutta tulokset ovat kuitenkin linjassa pa­ho­inpitelyjen kanssa.

Vaikka seuraamus­kannanotto ei ole lain mukaan pakollinen, niin tämän opin­näytetyön tutkimuksen mukaan syyttäjät kuitenkin käyttävät sitä varsin usein. Aikaisemmin tehtyjen tutkimusten mukaan seuraamus­kannanotosta on enem­män hyötyä silloin, kun se on mahdollisimman tarkka. Tässä tutkimusaineis­to­ssa pahoinpitelyjen osalta kuitenkin melkein kolmasosa oli pelkkiä lajikan­nanottoja, joista ei liene suuresti hyötyä tuomioistuimelle tai vastaajalle. Oman mielipiteeni ja havaintoni mukaan mahdollisimman tarkka seuraamus­kannan­otto myös antaa syyttäjän toiminnasta luotettavan kuvan ja osoittaa asiaan pa­neutumista.

Törkeiden pahoinpitelyjen osalta suhteellisen suuri osa, yli 43 prosenttia ta­pauksista, oli käräjäoikeuden toimesta tuomittu pahoinpitelyinä. Tässä voisi olla jatkotutkimuksen aihetta, miksi näin on tapahtunut ja onko se tavallista myös muissa käräjäoikeuksissa. Törkeän pahoinpitelyn ja pahoinpitelyn, ja tie­tysti myös muiden rikosnimikkeiden, seuraamus­kannanottojen ja tuomioiden vastaavuutta voisi tutkia myös muiden käräjäoikeuksien osalta. Alun perin tar­koituksenani olikin tutkia ratkaistut törkeät pahoinpitelyt ja pahoinpitelyt sekä Etelä-Karjalan käräjäoikeuden ja Kymenlaakson käräjäoikeuden osalta sekä vertailla tuloksia keskenään. Tästä ideasta jouduin kuitenkin luopumaan sen takia, että Etelä-Karjalan käräjäoikeus ei olisi pystynyt pyynnöstäni toimitta­maan kuin muutamia tuomioita. Kiitän siis vilpittömästi Kymenlaakson käräjä­oikeuden sekä Syyttäjälaitoksen yhteyshenkilöitä tutkimusmateriaalin toimitta­misesta ja siitä, että tämä opinnäytetyö saatiin toteutettua.

Kuten aiemmin on todettu, tutkimus perustui virallisiin viranomaisten asiakirjoihin, joita voidaan pitää luotettavina. Olen yrittänyt omalla huolellisella toiminnallani saada kaiken tutkimusprosessin aikana havainnoimani asiat työhön mahdollisimman hyvin kirjattua, eikä mitään yksittäistä rikosasiaa ole jätetty huomiotta. Täytyy kuitenkin huomioida, että jokainen tutkimusprosessi voi olla altis tiedostamattomille virheille (Kananen 2015, 338).

Aineiston saturaatio eli kylläntyminen on yksi laadullisen tutkimuksen luotettavuuden havaintoyksiköistä. Havaintoyksiköitä tarvitaan määrällisesti niin paljon, että aineiston tutkiminen ei tuo enää mitään uutta tutkimukseen. (Kananen 2015, 355). Tutkittavien törkeiden pahoinpitelyjen määrä jäi mielestäni hieman alhaiseksi, ainakin verrattuna pahoinpitelyjen määrään. Aineiston tutkimusjaksoksi oli kuitenkin jo opinnäytetyötä aloitettaessa päätetty ottaa yksi vuosi. Mikäli tutkittavia rikosasioita olisi ollut enemmän, olisi lopputulos voinut olla mahdollisesti hieman erilainen.

Eritoten laadullinen tutkimus katsotaan joustavaksi ja näin ollen alttiiksi esimerkiksi tulkintavirheille, eikä sen lopputulokseen aina ole yhtä ainoaa oikeaa tulkintaa (Kananen 2015, 341, 353). Tutkimuksessa olen tuonut esiin aineistossa esiintyneet omasta mielestäni relevantit asiat ja oman parhaan ymmärrykseni mukaisen näkemykseni asioista olen esittänyt vasta yhteenvedossa ja pohdinnassa.

LÄHTEET

Esitutkintalaki 22.7.2011/805.

Helenius, D. & Linna, T. 2021. Siviili- ja rikosprosessioikeus. Helsinki: Alma Talent. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 6.2.2022].

Janhonen, A.-M. 2012. Syyttäjän objektiivisuuden vaikutus oikeudenkäynnin oikeudenmukaisuuteen. *Helsinki Law Review* 1/2012, 41–66. Verkkojulkaisu. Saatavissa: <https://journal.fi/helsinkilawreview/article/view/74341> [viitattu 22.2.2022].

Jokela, A. 2018. Rikosprosessioikeus. 5., uudistettu painos. Helsinki. Alma Talent Oy. E-kirja. Saatavissa <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 15.2.2022].

Kananen, J. 2015. Opinnäytetyön kirjoittajan opas. Näin kirjoitan opinnäytetyön tai pro gradun alusta loppuun. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Korkka-Knuts, H., Helenius, D. & Frände, D. 2020. Yleinen rikosoikeus. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Kuva 1. Syyttäjälaitos. 2022. Kuvakaappaus Syyttäjälaitoksen sivuilta. Syyttäjälaitokset ja niiden toimipaikat 1.10.2019 lukien. Saatavissa: <https://syyttajalaitos.fi/syyttajalaitos> [viitattu 8.3.2022].

Laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa 11.7.1997/689.

Laki Syyttäjälaitoksesta 11.1.2019/32.

Linna, T. 2019. Prosessioikeuden oppikirja. 2., uudistettu painos. Alma Talent Oy. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 15.2.2022].

Rikosuhripäivystys. 2022. Mitä tarkoittaa asianomistajarikos tai virallisen syytteen alainen rikos?. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.riku.fi/erilaisia-rikoksia/usein-kysytyt/mita-tarκοittaa-asianomistajarikos-ja-virallisen-syytteen-alainen-rikos/> [viitattu 19.4.2022].

Mäkipaakkanen, M. & Linna, T. 2021. Syyttäjän esittämän seuraamuskannanoton merkitys. Edilex-tietokanta. PDF-dokumentti. Päivitetty 24.6.2021. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> / <https://www.edilex.fi/artikkelit/23624> [viitattu 3.3.2022].

Rantaeskola, S. 2019. Rikos ja rikosprosessi. Tyrvää-Vammala-Sastamala: Warelia.

Sutela, M. 2012. Syyttäjän seuraamuskannanotto – erityisesti empiirisesti tarkasteltuna törkeissä rattijuopumusrikoksissa. *Defensor Legis* 3/2012, 303–317. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 4.3.2022].

Syyttäjälaitos. 2022a. Syyttäjälaitos. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://syyttajalaitos.fi/syyttajalaitos> [viitattu 18.2.2022].

Syyttäjälaitos 2022b. Esitutkinta. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://syyttajalaitos.fi/esitutkinta> [viitattu 23.2.2022].

Syyttäjälaitos 2022c. Rangaistuksen täytäntöönpano. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://syyttajalaitos.fi/rangaistuksen-taytantonpano> [viitattu 1.3.2022].

TAULUKKOLUETTELO

Taulukko 1. Syyttäjien seuraamuskananoton tarkkuus alueittain. Mäkipaakkanen, M. & Linna, T. 2021. Syyttäjän esittämän seuraamuskananoton merkitys. Edilex-tietokanta. Päivitetty 24.6.2021. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> / <https://www.edilex.fi/artikkelit/23624> [viitattu 24.3.2022].

Taulukko 2. Vakiintuneen rangaistuskäytännön vaikutus seuraamuskananoton antamiseen. Mäkipaakkanen, M. & Linna, T. 2021. Syyttäjän esittämän seuraamuskananoton merkitys. Edilex-tietokanta. Päivitetty 24.6.2021. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> / <https://www.edilex.fi/artikkelit/23624> [viitattu 11.3.2022].

Taulukko 3. Näkemys seuraamuskananoton merkityksestä tuomion lopputuloksen kannalta. Mäkipaakkanen, M. & Linna, T. 2021. Syyttäjän esittämän seuraamuskananoton merkitys. Edilex-tietokanta. Päivitetty 24.6.2021. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> / <https://www.edilex.fi/artikkelit/23624> [viitattu 11.3.2022].

Taulukko 4. Syyttäjien näkemykset seuraamuskananoton merkityksestä tuomion lopputuloksen kannalta alueellisesti tarkasteltuna. Mäkipaakkanen, M. & Linna, T. 2021. Syyttäjän esittämän seuraamuskananoton merkitys. Edilex-tietokanta. Päivitetty 24.6.2021. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> / <https://www.edilex.fi/artikkelit/23624> [viitattu 11.3.2022].

Taulukko 5. Näkemykset seuraamuskananoton merkityksestä epäillyn oikeusturvan kannalta. Mäkipaakkanen, M. & Linna, T. 2021. Syyttäjän esittämän seuraamuskananoton merkitys. Edilex-tietokanta. Päivitetty 24.6.2021. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> / <https://www.edilex.fi/artikkelit/23624> [viitattu 11.3.2022].

Taulukko 6. Syyttäjien näkemys seuraamuskananoton merkityksestä epäillyn oikeusturvan kannalta alueellisesti tarkasteltuna. Mäkipaakkanen, M. & Linna, T. 2021. Syyttäjän esittämän seuraamuskananoton merkitys. Edilex-tietokanta. Päivitetty 24.6.2021. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> / <https://www.edilex.fi/artikkelit/23624> [viitattu 11.3.2022].

Taulukko 7. Tuomareiden näkemys seuraamuskananoton ja tuomion vastaavuudesta. Mäkipaakkanen, M. & Linna, T. 2021. Syyttäjän esittämän seuraamuskananoton merkitys. Edilex-tietokanta. Päivitetty 24.6.2021. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> / <https://www.edilex.fi/artikkelit/23624> [viitattu 11.3.2022].

Taulukko 8. Seuraamuskananoton tarkkuus törkeä pahoinpitely rikosnimikkeiden haastehakemuksissa.

Taulukko 9. Seuraamuskananoton tarkkuus pahoinpitely rikosnimikkeiden haastehakemuksissa.

Taulukko 10. Tuomion ja seuraamuskananoton vastaavuus pahoinpitelyjen osalta.